

CENTRUM
INICJATYW
OBYWATELSKICH
SŁUPSK

Analiza i prognoza zjawisk demograficznych Słupska ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji

Gdańsk, maj 2017

Nazwa: Opracowanie analiz i diagnozy na potrzeby rewitalizacji Miasta Słupska w ramach realizacji projektu „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska” – Część I

Lider Konsorcjum

Inny Format Sp. z o.o.

ul. Kaprów 3A/14, 80-316 Gdańsk

if@innyformat.pl, 696 471 11

www.innyformat.pl

Członkowie Konsorcjum

Centrum Inicjatyw Obywatelskich

ul. Sienkiewicza 19, Słupsk 76-200

cio@cio.slupsk.pl, 598 402 920

<http://www.cio.slupsk.pl>

PrePost Consulting Sp. z o.o.

Olivia Point, Aleja Grunwaldzka 472A, 80-309 Gdańsk

biuro@prepost.pl, 608 38 37 80

www.prepost.pl

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Spis treści

Wstęp	- 5 -
Stosowane terminy, skróty i założenia metodologiczne	- 7 -
1. Stan ludności	- 10 -
1.1. Mieszkańcy Słupska	- 10 -
1.1.1. Aktualnie	- 10 -
1.1.2. Dynamika zmian	- 11 -
1.2. Gospodarstwa domowe	- 13 -
1.2.1. Aktualnie	- 13 -
1.2.2. Prognozy	- 14 -
2. Struktura ludności	- 16 -
2.1. Wiek i płeć	- 16 -
2.2. Prognozy	- 18 -
3. Ruchy ludności	- 23 -
3.1. Ruch naturalny	- 24 -
3.2. Migracje	- 28 -
3.2.1. Kierunki migracji	- 28 -
3.2.2. Mieszkańcy obszaru rewitalizowanego	- 32 -
4. Prognozy zmian struktury mieszkańców Słupska w ramach poszczególnych grup wiekowych	- 37 -
4.1. Dzieci i młodzież	- 37 -
4.2. Osoby w wieku produkcyjnym	- 39 -
4.3. Seniorzy	- 41 -
5. Znaczenie zmian demograficznych dla rozwoju miasta i obszaru rewitalizowanego	- 45 -
Aneks tabelaryczny	- 55 -

Wykonanie badań jakościowych i ilościowych
oraz pogłębionej diagnozy społecznej dla
obszaru rewitalizacji w Słupsku

Wstęp

Niniejszy raport jest jednym z efektów prac analitycznych i diagnostycznych przeprowadzonych na potrzeby rewitalizacji Miasta Słupska w ramach realizacji projektu „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska” – Część I. Przedstawione w nim treści dotyczą przede wszystkim aktualnej i przyszłej sytuacji demograficznej miasta Słupska; analizy procesów migracyjnych wraz z próbą identyfikacji przyczyn zmiany miejsca zamieszkania oraz identyfikacji czynników i barier rozwoju wpływających na atrakcyjność osiedleńczą miasta i obszaru rewitalizacji.

Podstawą przeprowadzonych analiz były dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny, w tym „Prognoza ludności na lata 2014-2050”. Dane te uzupełniono informacjami o wielkości i strukturze populacji Słupska i obszaru rewitalizowanego udostępnionymi przez Urząd Miejski w Słupsku. Dodatkowym, cennym źródłem danych, było badanie kwestionariuszowe przeprowadzone na próbie 106 mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Podczas konstruowania struktury raportu brano pod uwagę trzy kwestie:

- oddzielenie od siebie części analityczno-opisowej i części dotyczącej możliwych konsekwencji zjawisk demograficznych dla przyszłego rozwoju miasta i obszaru rewitalizowanego;
- przeanalizowanie i opisanie prognoz demograficznych na różnym poziomie szczegółowości, tak by były użyteczne zarówno dla osób, które patrzą na miasto jako całość, jak i dla tych, którzy zajmują się węższymi grupami społecznymi np. dziećmi lub osobami starszymi;
- takie zorganizowanie materiału, by można było czytać raport wybiórczo.

W efekcie układ treści jest spiralny. Raport zaczyna się od informacji ogólnych, które są w kolejnych rozdziałach pogłębiane i uszczegóławiane. Rozdział pierwszy zawiera informacje na temat liczby mieszkańców Słupska obecnie, w przeszłości oraz prognozy do połowy obecnego wieku. Uzupełniono go o informacje na temat liczby i struktury gospodarstw domowych obecnie i w przyszłości.

W rozdziale drugim skoncentrowano się na strukturze populacji miasta oraz prognozowanych zmianach w tym zakresie. Przedstawiono między innymi piramidę wieku, prognozy dotyczące udziału w populacji osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, współczynniki obciążenia demograficznego i feminizacji. Opisano różnice w strukturze wiekowej ludności obszaru rewitalizowanego względem całej populacji miasta oraz możliwe przyszłe konsekwencje tych różnic.

Rozdział trzeci poświęcony jest ruchom ludności. Krótko przedstawiono zmiany wynikające z ruchu naturalnego, więcej miejsca poświęcono natomiast ruchom migracyjnym. Przedstawiono bilans migracyjny, kierunki migracji zarówno w ujęciu geograficznym, jak i typu miejscowości, jak również czynniki mogące mieć wpływ na decyzje migracyjne mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

W rozdziale czwartym ponownie powrócono do zagadnienia prognozowanych zmian w strukturze mieszkańców Słupska. Omówiono je jednak bardziej szczegółowo – dzieląc grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na mniejsze podgrupy.

Rozdział piąty – zamykający główną część raportu – odnosi się do omówionych wcześniej zmian demograficznych. Zawiera syntetyczne podsumowanie najważniejszych trendów, a także możliwe konsekwencje tych zmian dla dalszego rozwoju miasta oraz obszaru rewitalizowanego.

Aby ułatwić korzystanie z opracowania, uzupełniono je o spis stosowanych terminów, skrótów oraz przyjętych założeń metodologicznych, a także o aneks tabelaryczny. Zawiera on dane liczbowe na temat prognozowanej:

- wielkości populacji mieszkańców Słupska ogółem i w podziale na grupy wiekowe;
- wysokości współczynnika obciążenia demograficznego i współczynnika feminizacji;
- wielkości ruchu naturalnego: współczynnik urodzeń, zgonów i przyrost naturalny;
- wielkości migracji: liczba zameldowań, wymeldowań i saldo migracji;
- liczby gospodarstw domowych oraz ich struktury ze względu na wielkość.

Niniejszy raport jest jednym z trzech opracowań przygotowanych w ramach projektu i wspierających proces rewitalizacji Miasta Słupska. Zawarte tu informacje można uzupełnić o dane dotyczące szerokiej diagnozy problemów społecznych mieszkańców obszaru rewitalizacji („Analiza danych zastanych dotyczących problemów społecznych Słupska ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji”) oraz pogłębionej diagnozy przygotowanej w oparciu o zrealizowane badania terenowe („Badania jakościowe i ilościowe oraz pogłębiona diagnoza społeczna dla obszaru rewitalizacji w Słupsku”).

Stosowane terminy, skróty i założenia metodologiczne

Badanie mieszkańców

Jednym z elementów prac diagnostycznych i analitycznych prowadzonych na potrzeby rewitalizacji Miasta Słupska była realizacja badania mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Przeprowadzono 106 bezpośrednich wywiadów w oparciu o papierowy kwestionariusz (wywiady PAPI). Respondentami były osoby od 16 roku życia, które mieszkają (na stałe lub czasowo) na obszarze rewitalizowanym.

Próba miała charakter losowy z kwotami dla poszczególnych grup wiekowych. Mniej więcej podobne liczby wywiadów zrealizowano z kobietami i mężczyznami w następujących grupach wiekowych: 16-24 lata, 25-44 lata, 45-64 lata oraz powyżej 64 roku życia. Na potrzeby części analiz próbę przeważono tak, by struktura wiekowa odpowiadała strukturze wiekowej mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

W niniejszym raporcie wykorzystano tylko niewielką część danych pozyskanych w trakcie badania. Odnoszą się one do doświadczeń i planów migracyjnych mieszkańców. Szczegółowy opis wyników, a także kwestionariusz wywiadu zawarto w raporcie „Badania jakościowe i ilościowe oraz pogłębiona diagnoza społeczna dla obszaru rewitalizacji w Słupsku”.

Gospodarstwo domowe

Zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się. Osoby samotne utrzymujące się samodzielnie tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe. Gospodarstwa domowe wyodrębnia się spośród ludności zamieszkałej w mieszkaniach (bez obiektów zbiorowego zakwaterowania).

GUS

Główny Urząd Statystyczny

Obszar rewitalizowany

Część obszaru miasta Słupska, na którym prowadzone będą działania rewitalizacyjne w oparciu o Gminny Program Rewitalizacji. Obszar rewitalizowany został wyznaczony Uchwałą nr XXIII/276/16 Rady Miejskiej w Słupsku i obejmuje tereny Śródmieścia, miasta lokacyjnego i Podgrodzia.

Przyrost naturalny

Różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów.

Saldo migracji na 1 000 osób

Różnica między liczbą osób wprowadzających się a liczbą osób wyprowadzających się z danego obszaru przypadająca na 1 000 mieszkańców tego obszaru.

Stare Miasto i Podgrodzie

Na potrzeby niniejszego raportu tą nazwą określono część obszaru rewitalizowanego wzdłuż brzegów rzeki Słupi oraz na wschód od niej. Obejmuje on następujące jednostki urbanistyczne: 1. Stary Rynek, 2. Partyzantów, 3. Sierpinka / św. Piotra.

Śródmieście

Na potrzeby niniejszego raportu tą nazwą określono część obszaru rewitalizowanego na zachód od rzeki Słupi. Obejmuje on następujące jednostki urbanistyczne: 6. Długa / Jaracza, 7. Plac Zwycięstwa / Tuwima, 8. Wojska Polskiego, 9. Reymonta / Prusa oraz 10. Niemcewicza / Kopernika oraz częściowo 4. Młyńska / Drewniana.

Wiek mobilny

Obejmuje ludność w wieku 18-44 lata. Osoby w wieku mobilnym wraz z osobami w wieku niemobilnym tworzą grupę osób w wieku produkcyjnym.

Wiek niemobilny

Obejmuje ludność od 45 roku życia do wieku emerytalnego. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto 60 lat za wiek emerytalny dla kobiet oraz 65 lat za wiek emerytalny dla mężczyzn. Osoby w wieku niemobilnym wraz z osobami w wieku mobilnym tworzą grupę osób w wieku produkcyjnym.

Wiek poprodukcyjny

Obejmuje ludność w wieku emerytalnym i starszą. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto 60 lat za wiek emerytalny dla kobiet oraz 65 lat za wiek emerytalny dla mężczyzn.

Wiek produkcyjny

Obejmuje ludność od 18 roku życia do osiągnięcia wieku emerytalnego. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto 60 lat za wiek emerytalny dla kobiet oraz 65 lat za wiek emerytalny dla mężczyzn. W ramach tej grupy wyróżniamy podgrupę osób w wieku mobilnym i niemobilnym.

Wiek przedprodukcyjny

Obejmuje dzieci i młodzież od urodzenia do 18 roku życia.

Współczynnik feminizacji

Liczba kobiet przypadających średnio na 100 mężczyzn.

Współczynnik obciążenia demograficznego

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym przypadająca średnio na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Wyż demograficzny

Okresowy, krótkotrwały wzrost liczby urodzeń.

1. Stan ludności

1.1. Mieszkańcy Słupska

1.1.1. Aktualnie

W Słupsku mieszka 91 935 osób¹. Jest to trzecie pod względem liczebności miasto w województwie pomorskim (po Gdańsku i Gdyni) i piąte na obszarze Polski północno-zachodniej (po Gdańsku, Szczecinie, Gdyni i Koszalinie).

Według danych Urzędu Miejskiego w Słupsku pod koniec 2016 roku w mieście było zameldowanych 88 541 osób (w tym 1 611 na pobyt czasowy). Na obszarze rewitalizowanym zameldowane były 25 464 osoby, co stanowi 28,8% wszystkich mieszkańców miasta.

Różnice w liczbie mieszkańców Słupska według UM i GUS

Uwagę zwraca znaczna różnica w wielkości populacji Słupska według danych Urzędu Miejskiego w Słupsku oraz danych GUS. Dla roku 2016 wynosi ona 3 394 osoby, co stanowi 3,6% populacji. Ta rozbieżność wynika z różnych założeń metodologicznych. Dane pozyskane z Urzędu Miejskiego pochodzą z ewidencji ludności miasta i dotyczą liczby osób, które w danym roku były zameldowane na obszarze miasta na pobyt stały lub czasowy powyżej 3 miesięcy. Dane publikowane przez GUS są wyliczane w bardziej złożony sposób. Bazują na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku. Zostały one zmodyfikowane o bilans stanu ludności dla okresu czasu między spisem a publikacją danych. Bilans ten uwzględniał zmiany spowodowane ruchem naturalnym (urodzenia i zgony), migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania) oraz różnice między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące a liczbą osób czasowo na terenie gminy nieobecnych (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy). Informacje o zameldowaniach i wymeldowaniach pochodzą z bazy PESEL².

Porównanie danych GUS i Urzędu Miejskiego na przestrzeni lat pokazuje, że były one zbieżne ze sobą w roku 2007. Od tego momentu systematycznie powiększa się różnica w liczbie mieszkańców Słupska według obu instytucji.

¹ Stan na dzień 31 grudnia 2016 roku, na podstawie danych GUS.

² „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie pomorskim w 2015 r.”, GUS.

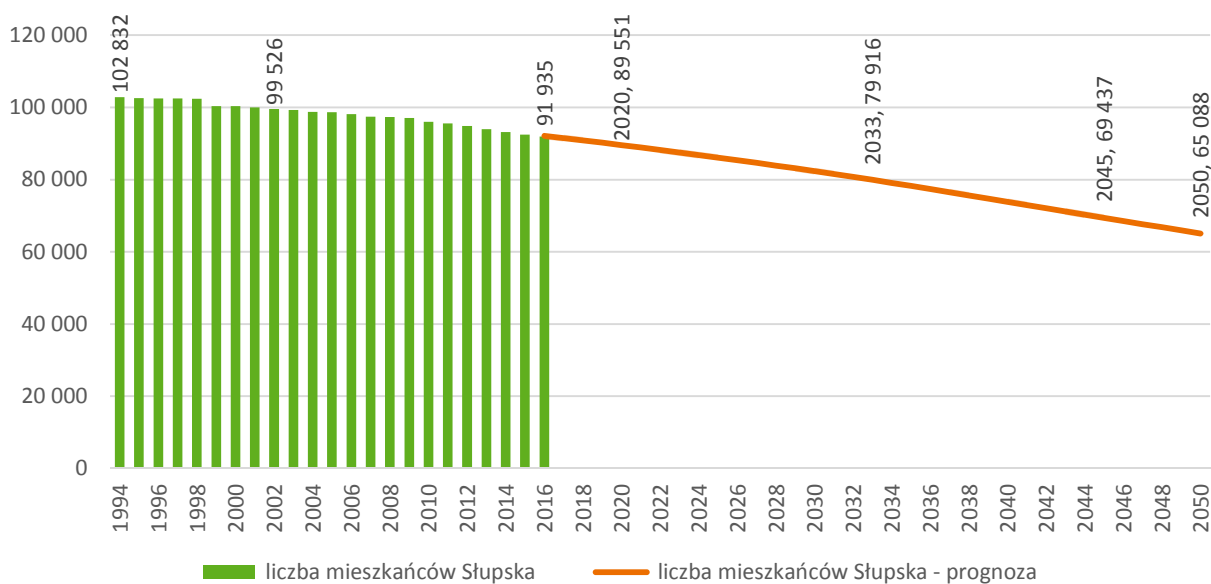
1.1.2. Dynamika zmian

Przeszłość

Według danych GUS największą liczbę mieszkańców miał Słupsk w 1994 roku – 102 832 osoby. Od tego momentu wielkość populacji systematycznie spadała. Jeszcze na początku XXI wieku miasto liczyło ponad 100 tys. mieszkańców, obecnie jest to nieco ponad 90 tys.

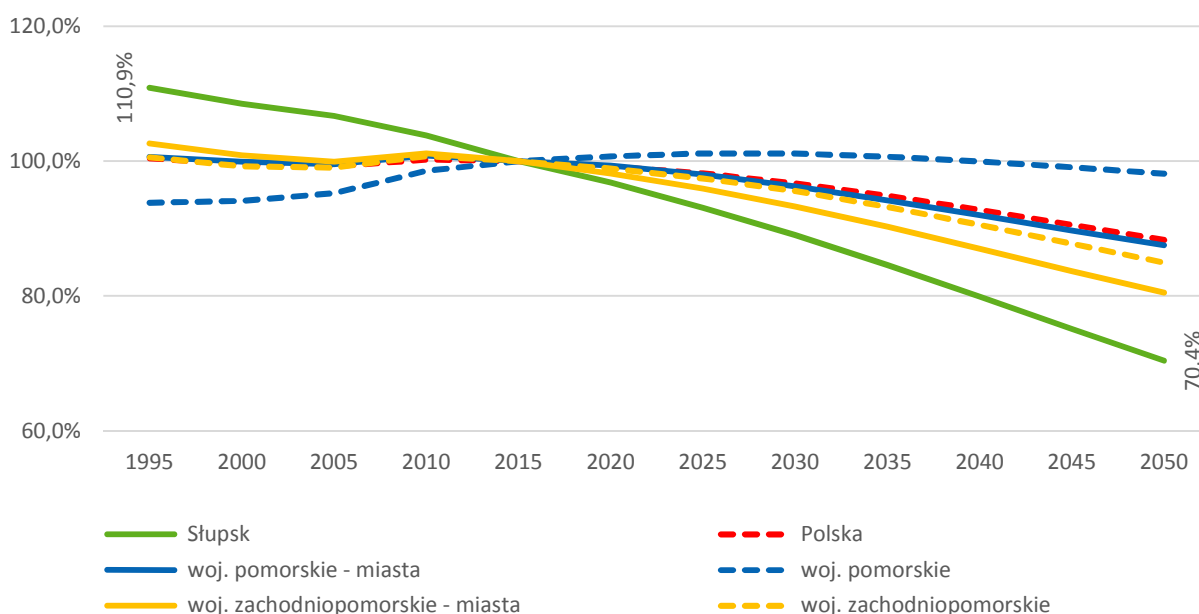
A więc na przestrzeni 20 lat wielkość populacji spadła o 11%. Jest to o tyle niepokojące, że w tym samym okresie liczba mieszkańców Polski zmalała nieznacznie: o 0,5%, podobnie liczba osób zamieszkających w miastach województwa pomorskiego: o 0,6%. Nieco większe spadki odnotowano w miastach województwa zachodniopomorskiego: o 2,6% oraz w Koszalinie: o 3,3%. Nadal jednak są to wartości co najmniej trzy-czterokrotnie mniejsze niż w przypadku Słupska. Tak znaczny odpływ ludności wynika przede wszystkim z ujemnego salda migracji (patrz: rozdz. 3).

Wykres 1. Liczba mieszkańców Słupska w latach 1994-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Wykres 2. Dynamika zmian liczby mieszkańców Słupska w latach 1995-2050 na tle województw pomorskiego i zachodniopomorskiego oraz Polski

Na wykresie liczbę ludności dla poszczególnych obszarów w roku 2015 przyjęto za 100%. Na tej podstawie wyliczono, w jakim stopniu zmieniała się ona w przeszłości i jak duże zmiany są prognozowane do 2050 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Prognozy

Według demografów trend spadkowy będzie się utrzymywał w Słupsku do połowy obecnego stulecia z podobną dynamiką. Prognoza GUS przewiduje, że w 2020 roku Słupsk będzie liczył mniej niż 90 tys. mieszkańców, około 2033 roku ich liczba spadnie poniżej 80 tys., a około 2045 roku – poniżej 70 tys. Miasto będzie traciło co roku średnio 795 mieszkańców. W efekcie do roku 2050 jego populacja zmniejszy się niemal o jedną trzecią.

Wykres 2. pokazuje, że dynamika zmian w liczbie ludności

Słupska jest znacznie większa niż dla ogółu miast województwa pomorskiego, miast województwa zachodniopomorskiego, obu województw w całości oraz całego kraju. Według prognoz w ciągu najbliższych 20 lat:

- populacja Polski skurczy się o 5,1%,
- miast w województwie pomorskim o 5,8%,

W latach 2016-2050
Słupsk będzie tracił rocznie
średnio 795 mieszkańców.
Będzie to efekt ujemnego
przyrostu naturalnego
i ujemnego salda migracji.

- miast w województwie zachodniopomorskim o 9,7%,
- Słupska natomiast o 15,4%.

W przyszłości na spadek liczby ludności coraz większy wpływ będą miały procesy związane z ujemnym przyrostem naturalnymi i starzeniem się społeczeństwa.

1.2. Gospodarstwa domowe

1.2.1. Aktualnie

W 2016 roku w miastach województwa pomorskiego funkcjonowało niemal 600 tysięcy gospodarstw domowych. Ponad połowę z nich stanowiły gospodarstwa jedno- i dwuosobowe, średnio co piąte liczyło trzy osoby, 14% – cztery osoby, a 7,5% to gospodarstwa liczące pięć lub więcej osób. Średnia liczba mieszkańców gospodarstwa domowego wynosiła 2,47.

W 2011 roku w Słupsku było 39,4 tys. gospodarstw domowych, średnia wielkość gospodarstwa wynosiła 2,42 osoby³. Jeśli założymy, że od tego czasu nastąpiły zmiany w wielkości gospodarstw analogiczne jak dla całego województwa pomorskiego, w 2016 roku mielibyśmy w Słupsku 40,4 tys. gospodarstw domowych liczących średnio po 2,28 osoby.

Podobnie jak ogółu miast województwa pomorskiego: ponad jedną czwartą (27,5%) stanowią gospodarstwa jednoosobowe, niemal jedną trzecią (31,2%) gospodarstwa dwuosobowe, średnio co piąte (21,8%) liczy trzy osoby, 13,6% – cztery osoby, a 5,9% to gospodarstwa składające się z pięciu lub więcej osób. Patrząc pod kątem składu rodzinnego, są to:

- małżeństwa lub związki partnerskie mieszkające z dziećmi (30,9%);
- osoby mieszkające samotnie (27,5%);
- małżeństwa lub związki partnerskie mieszkające bez dzieci (21,4%);
- matki mieszkające z dziećmi (17,9%) oraz ojcowie mieszkający z dziećmi (2,3%).

Na obszarze rewitalizowanym obserwujemy znacznie mniejszy udział gospodarstw jedno- oraz dwuosobowych (odpowiednio 11,4% oraz 24,5%). O połowę więcej jest natomiast gospodarstw liczących co najmniej trzy osoby. Odsetki gospodarstw domowych z dziećmi i bez dzieci są podobne, jak w pozostałej części miasta. Jednak na obszarze rewitalizowanym więcej jest gospodarstw, w których mieszka dwoje lub więcej dzieci, mniej natomiast gospodarstw z jednym dzieckiem.

³ Dane na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku, GUS.

Rysunek 1. Struktura gospodarstw domowych ze względu na liczbę osób

			
miasta woj. pomorskiego	28,8%	28,9%	42,3%
Słupsk	27,5%	31,2%	41,3%
obszar rewitalizowany	11,4%	24,5%	64,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz badania mieszkańców obszaru rewitalizowanego, PAPI, n=106; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Warto wspomnieć, że niemal połowa (47,2%) gospodarstw domowych zajmuje lokale własnościowe, niewiele mniejszy odsetek – lokale komunalne (43,4%). Stosunkowo małe grupy stanowią osoby wynajmujące mieszkanie (5,7%) oraz korzystające z lokali socjalnych (3,8%).

1.2.2. Prognozy

W najbliższych dekadach można oczekiwać dość dynamicznych zmian w liczbie i wielkości gospodarstw domowych w miastach Pomorza. Szacuje się, że do końca trzeciej dekady XXI wieku ich liczba będzie systematycznie wzrastała, aż do poziomu 627 tys. w roku 2029. Potem nastąpi spadek do poziomu niespełna 560 tys. w roku 2050. Dokładnie odwrotnie będzie się zmieniała średnia liczba osób tworzących gospodarstwo domowe. Do roku 2031 będzie spadała z obecnego poziomu 2,47 do wartości 2,26, a następnie zacznie wzrastać, by w 2050 roku osiągnąć poziom 2,31.

Opisane wyżej zmiany będą wynikały przede wszystkim ze zmian w liczbie gospodarstw jednoosobowych. Do roku 2030 wzrośnie ona ponad jedną czwartą, a następnie zacznie spadać by w roku 2050 osiągnąć wielkość o niespełna 7% większą niż obecnie. Podobny kształt, ale z mniejszą dynamiką przybiorą zmiany liczby gospodarstw dwuosobowych: w 2030 roku będzie ich o 6,4% więcej niż obecnie, ale w roku 2050 o 3,6% mniej niż dziś. Gospodarstwa większe – liczące 3 i więcej osób – będą systematycznie zmniejszać swoją liczebność. Proces ten będzie następował tym szybciej, im liczniejsze gospodarstwo.

Ponieważ struktura gospodarstw domowych w Słupsku jest niemal identyczna, jak dla ogółu miast Pomorza, przewiduje się, że będą tu zachodziły podobne zmiany ich liczby i wielkości. W ciągu najbliższych kilkunastu lat liczba gospodarstw wzrośnie z obecnych 39,4 tys. do 41,4 tys. w roku 2030. W tym okresie jedną trzecią będą stanowiły gospodarstwa jednoosobowe, jedna trzecią – gospodarstwa 2-osobowe i jedną trzecią – gospodarstwa liczące 3 lub więcej osób. Po tym okresie liczba gospodarstw domowych w Słupsku będzie systematycznie spadać, do poziomu 36,9 tys. w roku 2050.

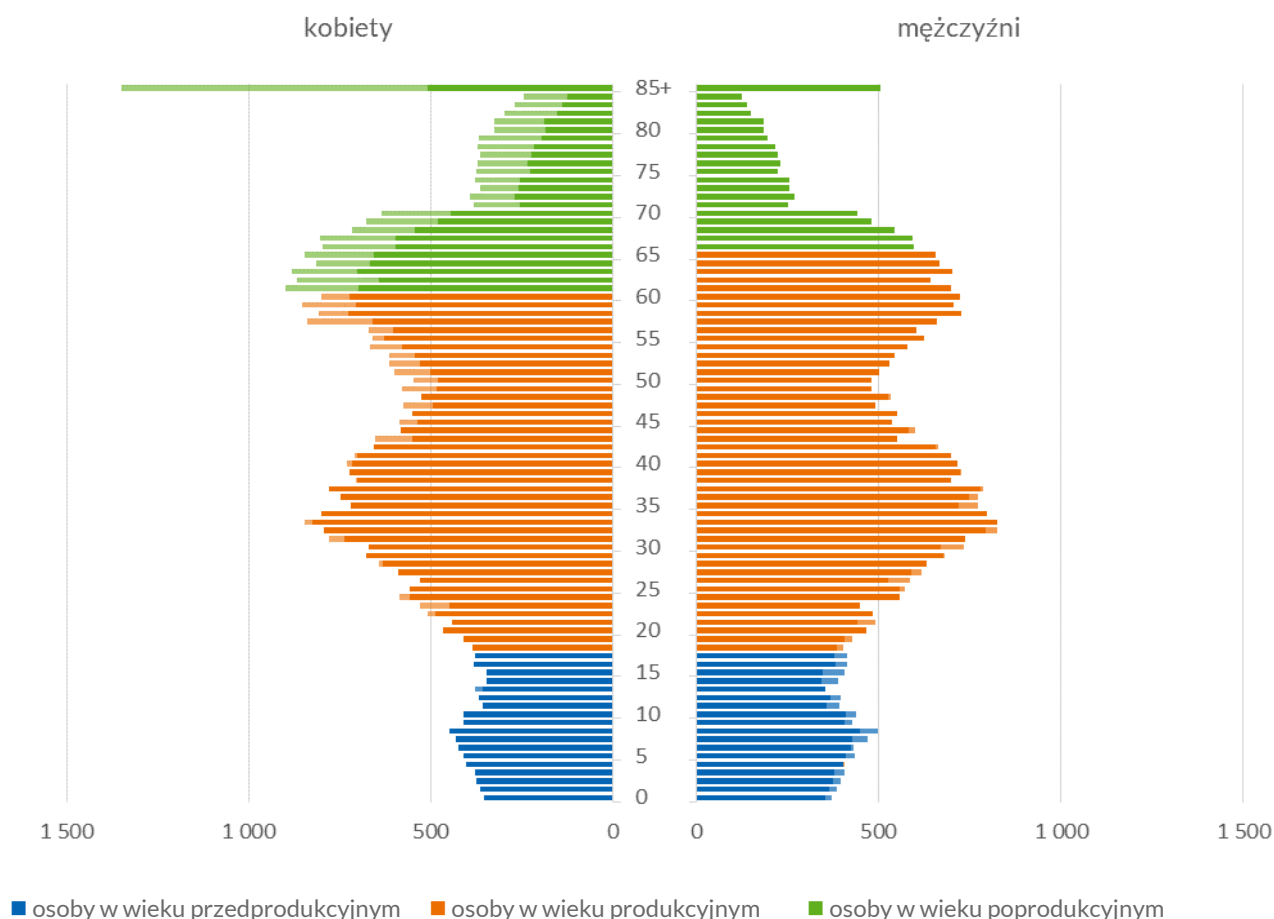
Nieco inaczej wyglądają prognozy dla obszaru rewitalizowanego. Wynika to z faktu, że opisane powyżej zmiany w dużym stopniu wynikają ze zmian w liczbie gospodarstw jednoosobowych, a te na obszarze rewitalizowanym występują znacznie rzadziej, niż w pozostałych częściach miasta. W efekcie liczba gospodarstw domowych będzie się utrzymywała na podobnym poziomie jak obecnie przez kolejne 20 lat. Potem zacznie spadać, w roku 2050 będzie niższa o około 8% niż obecnie. Nie należy także oczekiwać tak głębokich – jak w przypadku całego miasta – zmian wielkości gospodarstw. Dla porównania – około 2030 roku – gospodarstwa jednoosobowe będą stanowiły na obszarze rewitalizowanym 14,5%, gospodarstwa 2-osobowe: 26,1%, natomiast te liczące 3 lub więcej osób: 60,9%.

2. Struktura ludności

2.1. Wiek i płeć

Pod koniec 2016 roku wśród mieszkańców Słupska prawie dwie trzecie (61,5%) stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, niemal jedną czwartą (22,6%) w wieku poprodukcyjnym i 15,9% osoby w wieku przedprodukcyjnym. Na piramidzie wieku (Wykres 3.) wyraźnie widać dwa wyże demograficzne: osoby urodzone w latach powojennych oraz ich dzieci urodzone na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Kobiety z wyżu powojennego w znacznej części przekroczyły wiek emerytalny, natomiast wśród mężczyzn większość znajduje się w wieku przedemerytalnym.

Wykres 3. Struktura ludności Słupska w 2016 roku – piramida wieku

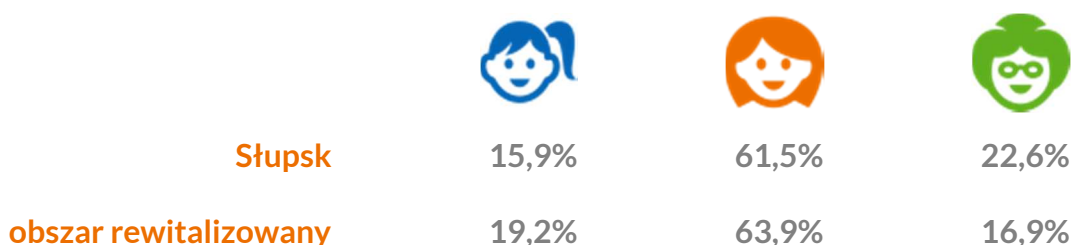
Jaśniejszym kolorem oznaczono nadwyżki liczby kobiet nad liczbą mężczyzn i odwrotnie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Widać także wyraźną nadwyżkę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn wśród osób po 50 roku życia. O ile w całej populacji Słupska kobiety stanowią 52,8%, to w grupie osób po 74 roku życia jest to dwie trzecie, a po 84 roku życia – trzy czwarte mieszkańców.

Struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizowanego odbiega od struktury całej populacji miasta. Obserwujemy tu wyraźnie większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i zdecydowanie mniejszy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Udział osób w wieku produkcyjnym jest podobny, jak dla ogółu mieszkańców miasta. Podobna jest także proporcja kobiet i mężczyzn.

Rysunek 2. Odsetki osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Słupsku i na obszarze rewitalizowanym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Urzędu Miejskiego w Słupsku; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Wykształcenie

Poziom wykształcenia mieszkańców Słupska nie różni się istotnie od poziomu wykształcenia ogółu mieszkańców miast województwa pomorskiego. Wśród osób powyżej 14 roku życia:

- 22,7% ma wykształcenie wyższe,
- 38,4% ma wykształcenie średnie lub policealne,
- 20,8% ma wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- 18% ma wykształcenie gimnazjalne, podstawowe lub niższe⁴.

Na obszarze rewitalizowanym obserwujemy przede wszystkim istotnie więcej osób mających wykształcenie zasadnicze zawodowe (około jednej trzeciej). Wyraźnie niższy jest natomiast odsetek osób o wykształceniu średnim, pomaturalnym lub policealnym (około jednej trzeciej ogółu mieszkańców), jak również osób mających wykształcenie gimnazjalne, podstawowe lub niższe (około 14%)⁵.

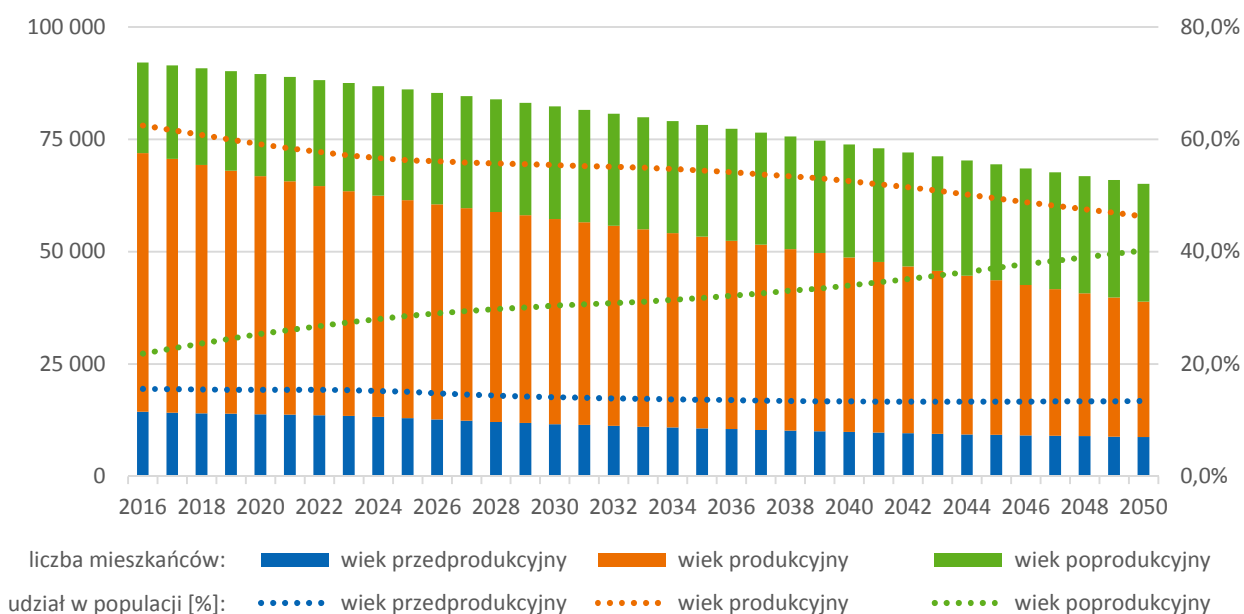
⁴ Dane na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku, GUS.

⁵ Dane na podstawie Badania mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Statystyki opracowano na danych ważonych (zbiór ważono pod kątem struktury wiekowej mieszkańców).

2.2. Prognozy

W ciągu najbliższych dekad spodziewane są istotne zmiany nie tylko w liczbie mieszkańców Słupska, ale także w strukturze populacji. Będą one wynikały przede wszystkim ze starzenia się osób z dwóch kolejnych wyżów demograficznych: powojennego oraz przełomu lat 70 i 80 XX wieku. W efekcie zmieniają się proporcje osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Ilustrują to: Wykres 4. oraz Wykres 5.

Wykres 4. Liczba i udział w populacji mieszkańców Słupska osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2016-2050

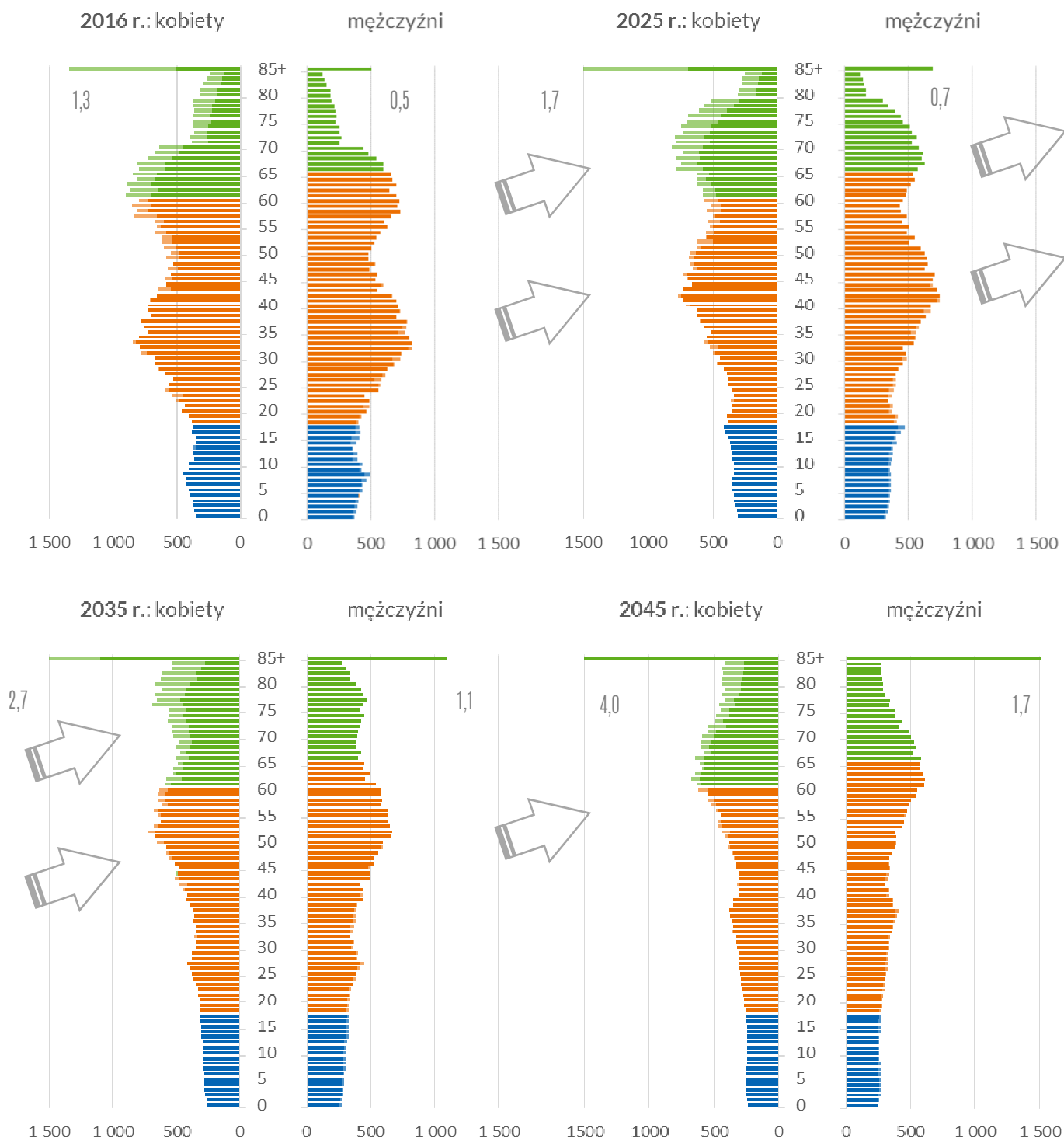
Słupkami oznaczono liczbę mieszkańców Słupska w podziale na poszczególne grupy ekonomiczne. Wartości oznaczono na osi po lewej stronie wykresu. Liniami kropkowanymi oznaczono, udział jaki w całej populacji będą stanowiły poszczególne grupy mieszkańców (w %, oś po prawej stronie wykresu).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Widać, że liczba osób w wieku przedprodukcyjnym będzie systematycznie malała (w roku 2050 będzie ich o 13,9% mniej niż obecnie), ale – ponieważ będzie spadała z podobną szybkością co ogólna liczba mieszkańców – ich udział w społeczeństwie niemal się nie zmieni.

Dużo szybciej będzie natomiast zmniejszała się grupa osób w wieku produkcyjnym, ze względu na starzenie się wyżu powojennego. Do połowy XXI wieku zmniejszy się ona o jedną czwartą, a ich udział w populacji Słupska spadnie z 62,5% do 46,3%.

Wykres 5. Struktura ludności Słupska w latach 2016, 2025, 2035 i 2045

Na wykresach podano dodatkowo liczby kobiet i mężczyzn w wieku 85 i więcej lat. Strzałkami oznaczono starzenie się obu wyzów demograficznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

I analogicznie, liczba osób w wieku poprodukcyjnym zwiększy się do roku 2050 aż o 83,8%. A ich udział w społeczności mieszkańców Słupska wzrośnie dwukrotnie: z obecnych 21,9% do 40,2%. Oznacza to bardzo dużą zmianę struktury społecznej. Zamiast dzisiejszej, w której na każde 10 osób przypada średnio 6 osób w wieku produkcyjnym, dwoje seniorów i dwoje dzieci lub nastolatków, będziemy mieli społeczność, której na 10 osób przypadnie 5 w wieku produkcyjnym, 4 seniorów i 1 dziecko. Podsumowując stoimy u progu bardzo gwałtownego starzenia się społeczeństwa, w wyniku którego za 30-40 lat seniorzy będą stanowili niemal połowę mieszkańców miasta.

Jak wspomniano wcześniej, obszar rewitalizowany cechuje się korzystniejszą strukturą wiekową mieszkańców. Istotnie wyższy jest odsetek osób młodych (w wieku przedprodukcyjnym), niższy natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. W efekcie procesy starzenia się tej społeczności będą mniej gwałtowne, a przyrost naturalny będzie wyższy niż prognozowany dla całego miasta. Można przyjąć, że około 2050 roku seniorzy będą stanowili nie więcej niż jedną trzecią mieszkańców obszaru rewitalizowanego, około połowy – osoby w wieku produkcyjnym, a dzieci i młodzież kilkanaście procent.

Współczynnik obciążenia demograficznego

Tak znacznie zmiany w strukturze wiekowej skutkują istotną zmianą współczynnika obciążenia demograficznego. Aktualnie na 100 mieszkańców Słupska w wieku produkcyjnym przypada średnio 25 osób w wieku przedprodukcyjnym i 35 osób w wieku poprodukcyjnym, czyli łącznie 60 osób w wieku nieprodukcyjnym.

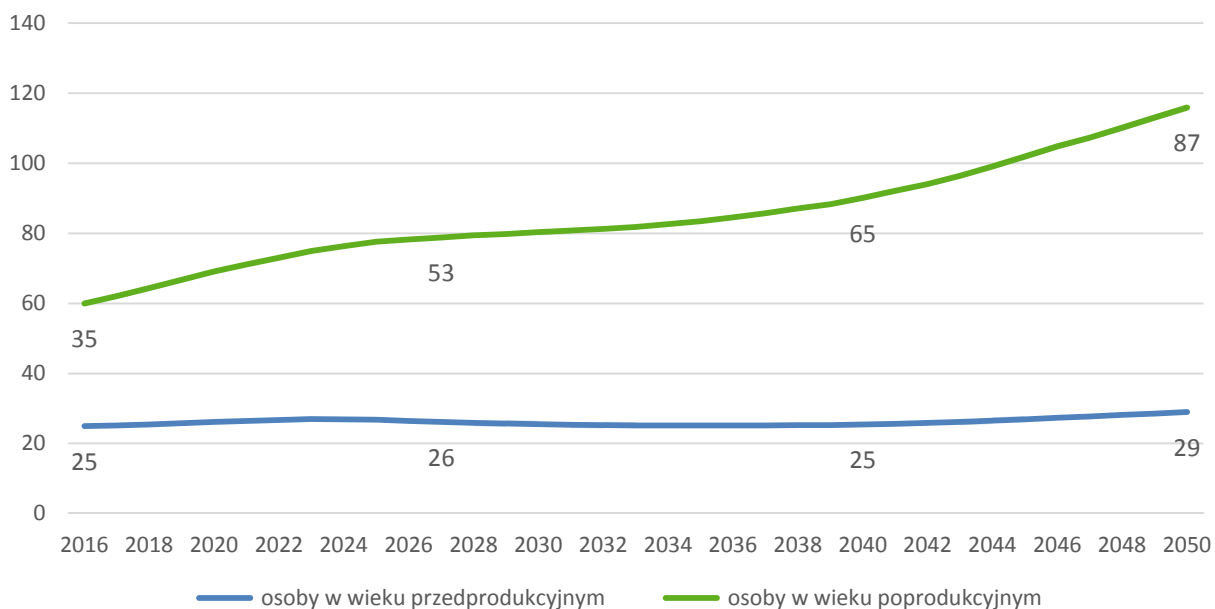
Za 20 lat ten współczynnik wzrośnie do poziomu 85, a około 2045 roku na każdą osobę w wieku produkcyjnym będzie przypadła 1 osoba w wieku nieprodukcyjnym. Na obszarze rewitalizowanym ten proces będzie przebiegał nieco wolniej.

W 2050 roku mediana wieku dla Słupska wyniesie 55 lat.

Oznacza to, że połowa mieszkańców będzie miała mniej, a połowa więcej niż 55 lat.

Okolo 2045 roku w Słupsku na każdą osobę w wieku produkcyjnym będzie przypadła 1 osoba w wieku nieprodukcyjnym.

Wykres 6. Współczynnik obciążenia demograficznego dla Słupska w latach 2016-2050

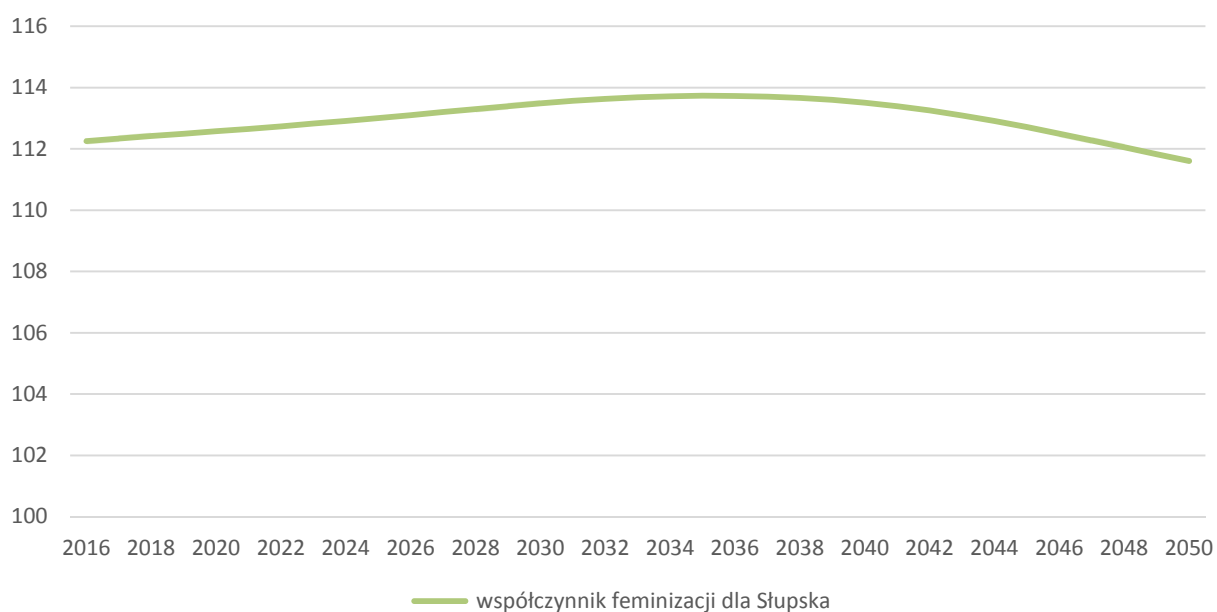

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Współczynnik feminizacji

Zmianom będzie ulegał także współczynnik feminizacji, czyli liczby kobiet przypadających średnio na 100 mężczyzn. Aktualnie wynosi on dla mieszkańców Słupska 112,3. W ciągu najbliższych 20 lat będzie systematycznie wzrastał, przede wszystkim za sprawą zwiększania się odsetka osób starszych. W tej grupie nadwyżka kobiet wobec mężczyzn jest bowiem szczególnie duża. Jednocześnie, stopniowo, będzie się zmniejszała nadumieralność mężczyzn, a więc ich średnia długość życia będzie rosła szybciej niż kobiet. Około roku 2035 na 100 mężczyzn będzie przypadło średnio 113,7 kobiet. Po tym okresie wartość współczynnika zacznie spadać, aż do poziomu 111,6 w połowie XXI wieku.

Wykres 7. Współczynnik feminizacji dla Słupska w latach 2016-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

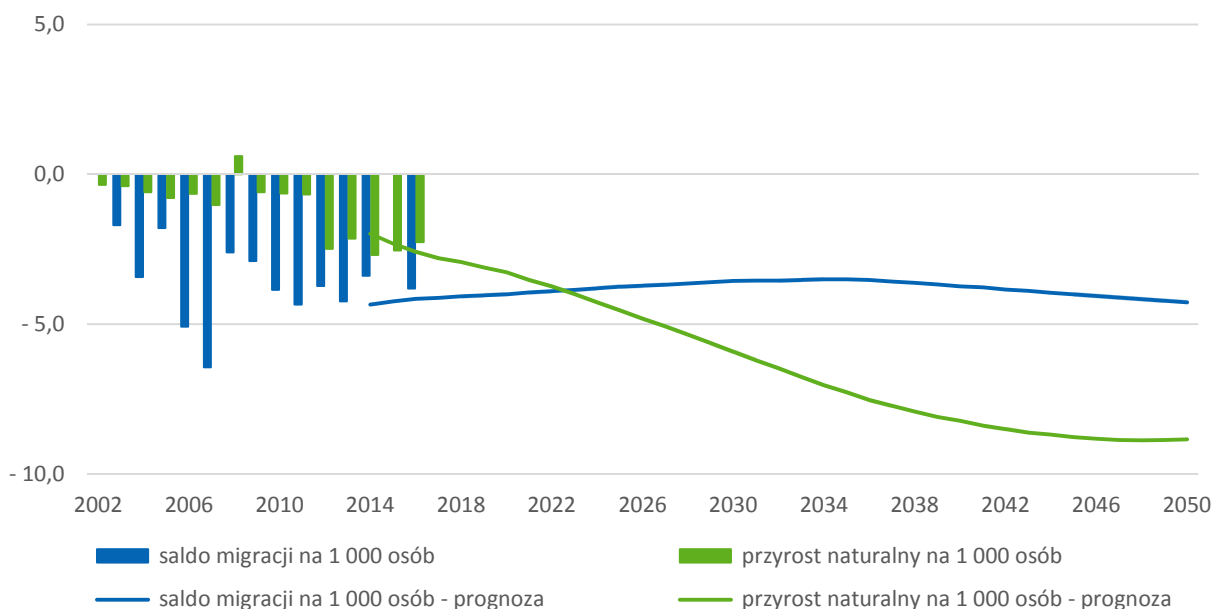
3. Ruchy ludności

Jak już wspomniano liczba mieszkańców miasta systematycznie spada od połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Prognozy GUS przewidują utrzymanie się tej tendencji na podobnym poziomie do połowy XXI wieku. Jest to efektem dwóch mechanizmów:

- ujemnego przyrostu naturalnego,
- ujemnego salda migracji.

Czynniki te działają w różnym stopniu. W ciągu ostatnich kilkunastu lat za odpływ ludności w około 75% odpowiadało ujemne saldo migracji, natomiast w 25% ujemny przyrost naturalny. Według prognoz GUS ta proporcja będzie się istotnie zmieniać i prawdopodobnie do roku 2050 odwróci się. Saldo migracji przez cały ten czas ma się utrzymywać na podobnym poziomie, jak obecnie: około -3,9 osoby na tysiąc mieszkańców. Wyraźnie będzie się jednak pogłębiał ujemny przyrost naturalny, który w roku 2016 wynosił -2,3 osoby na tysiąc mieszkańców. W efekcie około roku 2023 oba wskaźniki osiągną podobny poziom (-4,0), a do roku 2050 przyrost naturalny osiągnie wartość -8,8 i będzie dwukrotnie większy niż ujemne saldo migracji.

Wykres 8. Saldo migracji i przyrost naturalny dla Słupska w latach 2002-2050

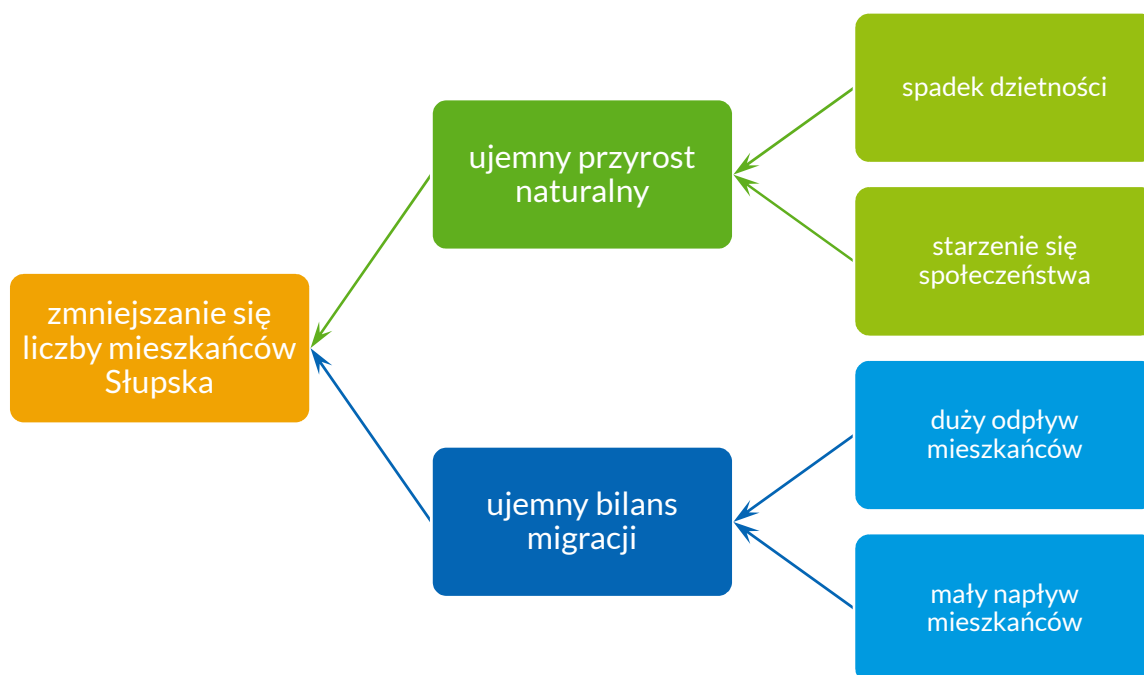

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Zmniejszanie się populacji Słupska będzie w przyszłości prawdopodobnie uwarunkowane przede wszystkim ruchem naturalnym. Pogłębiający się ujemny przyrost naturalny jest związany ze starzeniem

się społeczeństwa, a tym samym wzrostem współczynnika zgonów oraz spadkiem liczby kobiet w wieku rozrodczym. Na to nakłada się malejąca dzietność. Z drugiej strony mamy ujemny bilans migracyjny, wynikający z znacznego odsetka osób wyprowadzających się z miasta i stosunkowo niewielkiego odsetka osób wprowadzających się.

Rysunek 3. Kluczowe zjawiska wpływające na zmniejszanie się liczby mieszkańców Słupska

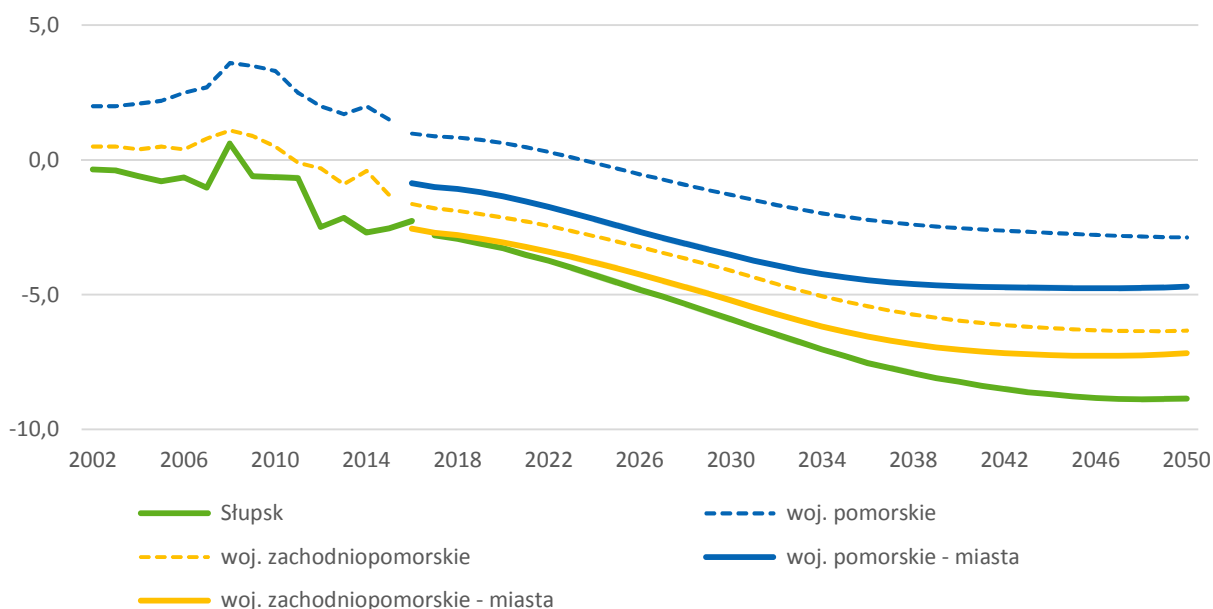
Źródło: Opracowanie własne; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

3.1. Ruch naturalny

Ujemny przyrost naturalny utrzymuje się w Słupsku od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Co więcej systematycznie się powiększa. W pierwszej dekadzie obecnego stulecia utrzymywał się średnio na poziomie -0,5 osoby na tysiąc mieszkańców. Ale w ciągu ostatnich sześciu lat spadł do poziomu -2,3 osoby na tysiąc mieszkańców. Tendencja spadkowa ma się, według prognozy GUS, utrzymywać do połowy obecnego stulecia, gdy spodziewana jest wartość -8,8. Za ten stan będzie odpowiadał zarówno wzrastający współczynnik zgonów, jak i malejący współczynnik urodzeń.

Niepokojące jest, że przyrost naturalny w Słupsku jest i – według szacunków – pozostanie niższy niż w miastach województw pomorskiego i zachodniopomorskiego ogółem. Odpowiada za to przede wszystkim wyższy współczynnik zgonów. Aktualnie wynosi on 11,1 osoby na tysiąc mieszkańców, a w ciągu najbliższych 20 lat spodziewany jest wzrost do poziomu 13,3 osoby na tysiąc mieszkańców. Dla ogółu miast województwa pomorskiego spodziewany jest w tym okresie wzrost z poziomu 9,9 do 11,9, natomiast dla miast województwa zachodniopomorskiego z poziomu 10,3 do 13,1.

Wykres 9. Przyrost naturalny w Słupsku w latach 2002-2050 na tle województw pomorskiego i zachodniopomorskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

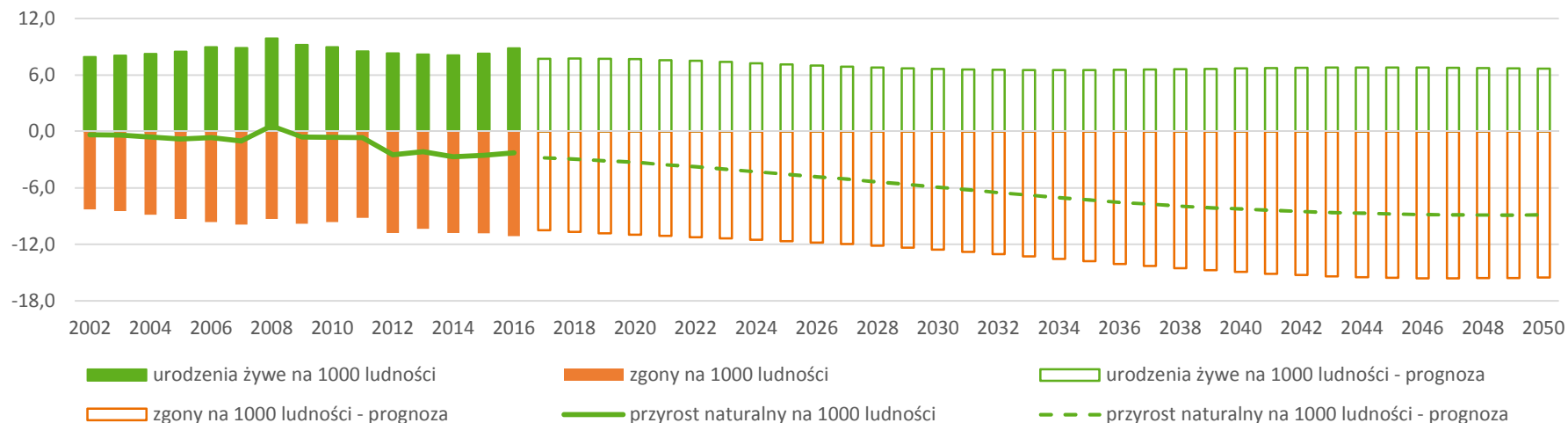
W efekcie Słupsk charakteryzuje się niższą niż ogół miast Pomorza przewidywaną przeciętną długością życia. Chłopcy urodzeni w 2015 roku mieszkający w miastach podregionu słupskiego dożyją średnio 74,2 lat, natomiast dziewczynki: 80,6 lat. Dla ogółu miast województwa pomorskiego wartości te wynoszą odpowiednio 74,8 oraz 81,5.

Nieco korzystniej kształtuje się współczynnik urodzeń. W 2016 roku w Słupsku urodziło się 818 dzieci, czyli 8,9 w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców. Współczynnik ten jest wyższy niż dla miast województwa zachodniopomorskiego (8,6), ale niższy niż dla miast Pomorza (10,6). Według prognozy w ciągu najbliższych 20 lat współczynnik urodzeń będzie spadał, w 2035 roku osiągnie w Słupsku poziom 6,5 osoby na tysiąc mieszkańców i będzie niższy niż dla ogółu miast województwa pomorskiego (7,6) i zbliżony do wartości dla miast województwa zachodniopomorskiego (6,7).

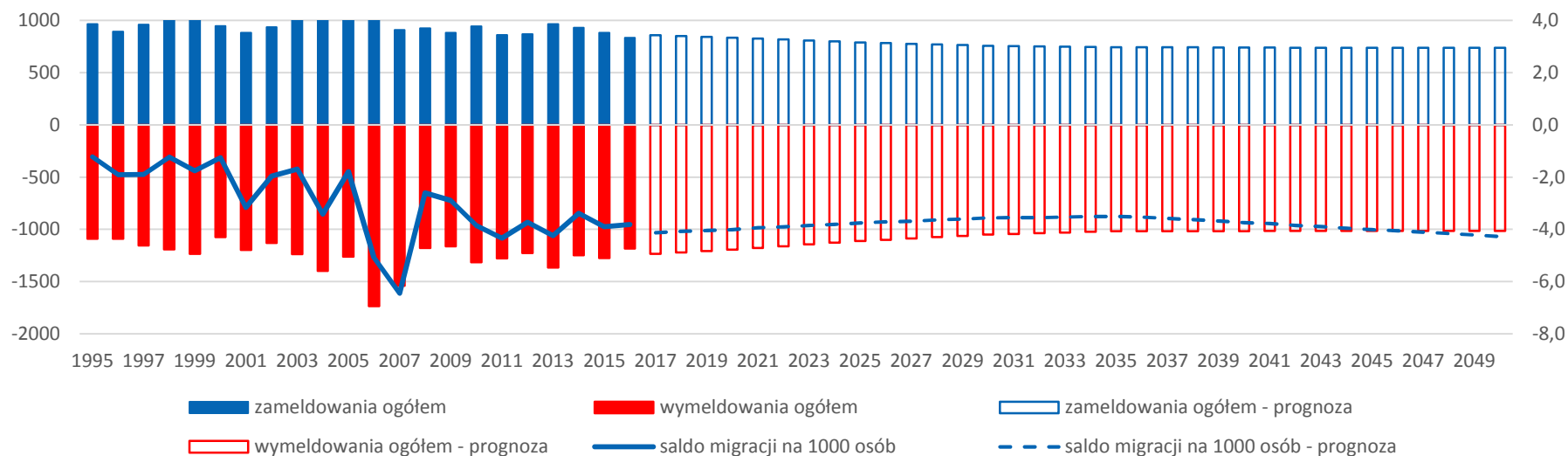
Nie można – w oparciu o dostępne dane – opracować prognozy dotyczącej ruchu naturalnego dla obszaru rewitalizowanego. Można jednak, na podstawie opisanych już różnic w strukturze wiekowej, przyjąć, że opisane powyżej procesy będą na obszarze rewitalizowanym przebiegały łagodniej. Z jednej strony spodziewany jest na tym terenie niższy niż dla reszty miasta współczynnik zgonów (ze względu na mniejszy odsetek osób starszych). Z drugiej strony możemy oczekiwać wyższego współczynnika urodzeń (ze względu na większy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym). Efektem będzie wyższy niż dla całego miasta przyrost naturalny. Uwzględniając, że przyrost naturalny będzie w przyszłości silnie

wpływał na liczbę mieszkańców miasta, można przyjąć, iż obszar rewitalizowany będzie tracił mieszkańców wolniej niż inne części Słupska.

Wykres 10. Współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów i przyrost naturalny dla Słupska w latach 2002-2050

Wykres 11. Liczba zameldowań, wymeldowań oraz saldo migracji dla Słupska w latach 2002-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

3.2. Migracje

Jak wspomniano Słupsk od lat ma ujemny bilans migracji i jest to najważniejsza przyczyna zmniejszania się liczby mieszkańców miasta. W ciągu ostatnich 20 lat do miasta wprowadzało się średnio 970 osób rocznie. I widać na przestrzeni tego okresu lekką tendencję spadkową w tym zakresie. Równocześnie co roku z miasta wyprowadzało się średnio 1 250 osób. Liczba osób wyprowadzających się systematycznie rosła. W drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych było to średnio 1 150 osób rocznie, po roku 2000 średnio 1 280 osób rocznie. Dla całego tego okresu saldo migracji jest ujemne i waha się pomiędzy -1,2 a -6,4 osoby na tysiąc mieszkańców (średnio rocznie wynosi -3 osoby na tysiąc mieszkańców). Jak już wspomniano, to właśnie ruch migracyjny był podstawową przyczyną zmniejszania się liczby mieszkańców miasta.

W roku 2016 ze Słupska wymeldowało się 1 185 osób (1,3% ogółu mieszkańców), w mieście zameldowały się 834 osoby, a saldo migracji wyniosło -3,8 osób na tysiąc mieszkańców.

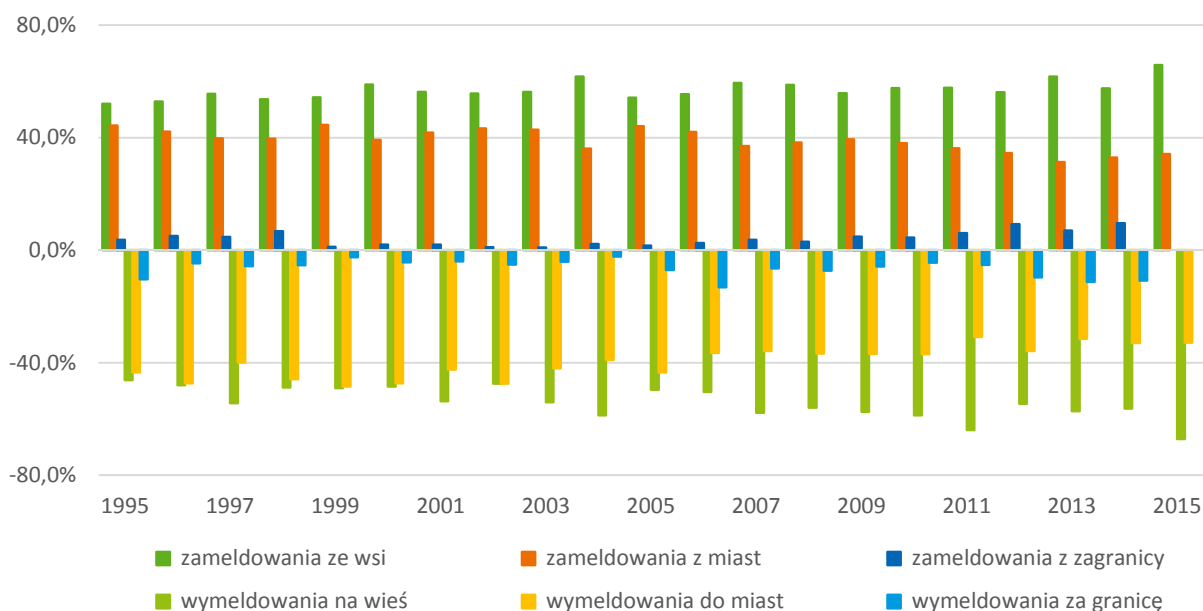
Według prognozy GUS w ciągu najbliższych 20 lat saldo migracji będzie nadal ujemne, jednak różnica między wymeldowaniami a zameldowaniami będzie malała. Szacuje się, że saldo migracji w 2035 roku wyniesie -3,5 osoby na tysiąc mieszkańców.

3.2.1. Kierunki migracji

Od 20 lat obserwujemy systematyczny wzrost znaczenia wymiany ludności pomiędzy Słupskiem a obszarami wiejskimi. Z jednej strony, wśród osób wprowadzających się coraz większy odsetek stanowią mieszkańcy wsi – w 2015 było to dwie trzecie wszystkich meldujących się w Słupsku, dwadzieścia lat wcześniej połowa. Podobnie wygląda sytuacja osób wyprowadzających się ze Słupska, w 2015 roku dwie trzecie z nich przeniosło się na wieś, podczas gdy w roku 1995 odsetek ten wynosił 46,1%.

Ten wzrost znaczenia migracji na linii Słupsk – obszary wiejskie – Słupsk odbywa się kosztem wymiany z obszarami miejskim. Migracje zewnętrzne (za granicę i z zagranicy) stanowią nie więcej niż 10% całości wędrowek ludności, choć odsetki te wahają się dość znacznie w poszczególnych latach.

Wykres 12. Struktura migracji do i ze Słupska ze względu na typ miejscowości

Słupki ilustrują, jaki odsetek osób meldujących się w Słupsku w danym roku (powyżej osi) lub wymeldowujących się z miasta (poniżej osi) stanowiła wymiana z obszarami wiejskimi (zielony kolor), miejskimi (pomarańczowy i żółty kolor) oraz z zagranicą (niebieski kolor).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

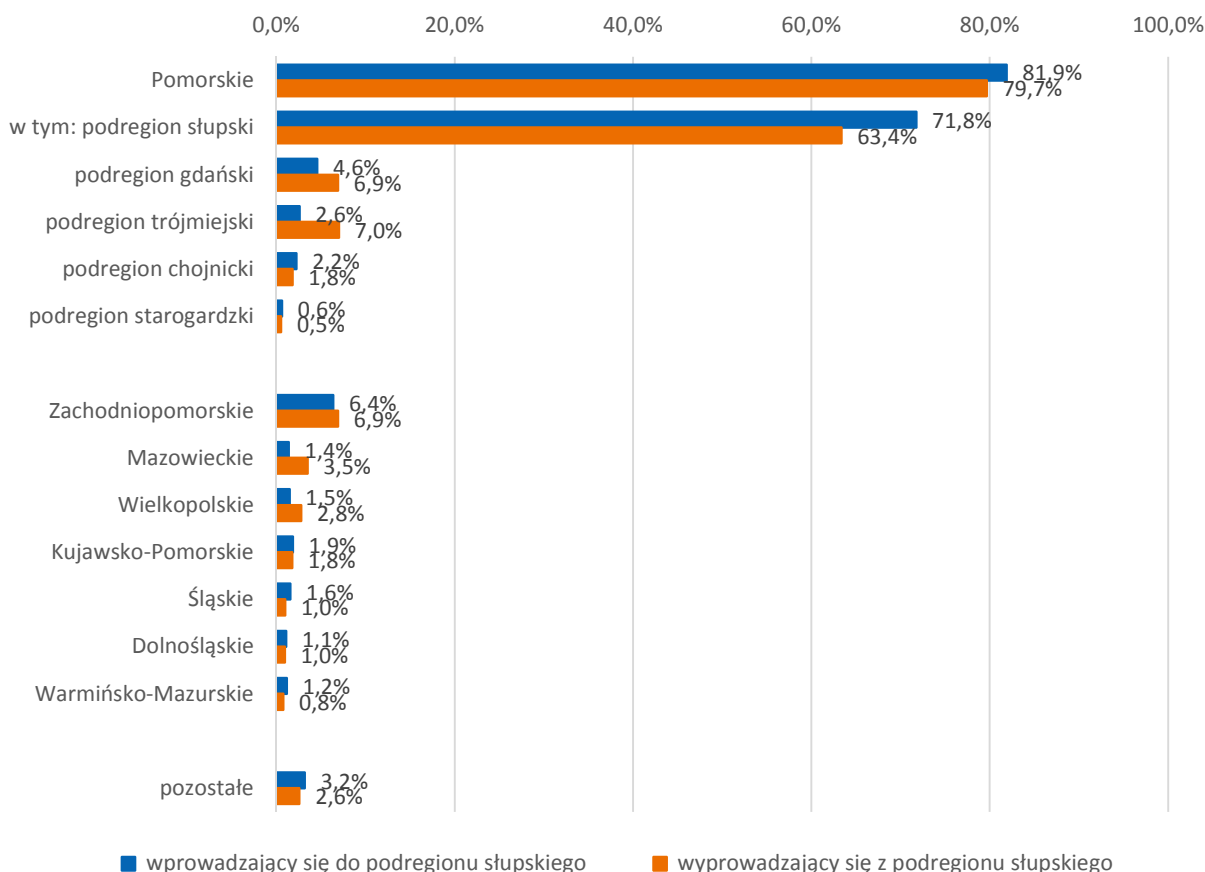
Interesujące wnioski przynosi analiza kierunków geograficznych migracji. Dane na ten temat nie są dostępne dla pojedynczych powiatów, a jedynie dla podregionów. Podregion słupski obejmuje powiaty: bytowski,

Podregion słupski ma ujemny bilans migracyjny z większością województw. Największy z podregionem trójmiejskim i gdańskim oraz województwem mazowieckim i wielkopolskim.

łęborski, słupski i miasto Słupsk. Przeważająca większość mieszkańców tego terenu przeprowadzając się pozostaje w tym samym regionie. Jeśli weźmiemy pod uwagę osoby, które w 2015 roku zameldowały się w podregionie słupskim, 71,8% przeprowadziło się wewnątrz tego podregionu, kolejne istotne grupy stanowią osoby przyjeżdżające z innych obszarów województwa pomorskiego (10,1%) oraz z zachodniopomorskiego (6,4%). Wśród osób wymeldowujących się z podregionu słupskiego niemal dwie trzecie (63,4%) pozostało na tym obszarze, kolejne 16,3% przeniosło się w inną część województwa pomorskiego, natomiast 6,9% do województwa zachodniopomorskiego.

Wyniki te są zbliżone do ogólnopolskich. Według badań CBOS z 2010 roku 71% osób, które przeprowadziło się w dorosłym życiu zmieniło miejsce zamieszkania w ramach tego samego województwa⁶.

Wykres 13. Kierunki geograficzne migracji wewnętrznych na pobyt stały do i z podregionu słupskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

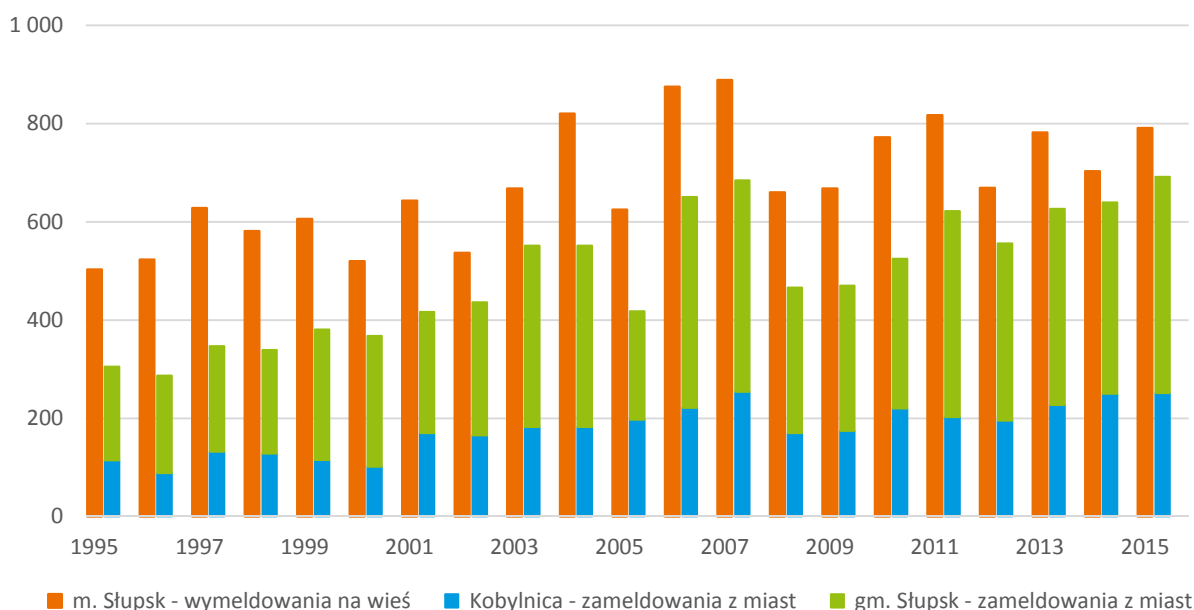
Wyniki te wspierają hipotezę sformułowaną w Gminnym Programie Rewitalizacji, że większość osób wyprowadzających się ze Słupska przenosi się do sąsiednich gmin wiejskich. Aby to zweryfikować porównano liczby osób, które wyprowadziły się ze Słupska na wieś i liczby osób, które wprowadziły się do gminy wiejskiej Słupsk oraz do Kobylnicy przenosząc się z miast (Wykres 14.).

Widać, że wielkości te zmieniają się w podobnym stopniu na przestrzeni lat. Od 1995 systematycznie wzrastała liczba osób, które wyprowadziły się ze Słupska na wieś. W drugiej połowie lat 90 było to średnio 500 osób rocznie, w pierwszej dekadzie XX wieku średnio 700 osób rocznie, a po roku 2010

⁶ „Mobilność i preferencje migracyjne Polaków”, CBOS, Warszawa, 2010, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_026_10.pdf.

średnio 750 osób rocznie. W tych samych okresach liczby osób, które zameldowały się w Kobylnicy lub gminie Słupsk przenosząc się z miast wynosiły wzrosły niemal dwukrotnie: z około 330 osób rocznie do 630 osób rocznie.

Wykres 14. Liczby osób wyprowadzających się ze Słupska na wieś oraz wprowadzających się do Kobylnicy i gminy wiejskiej Słupsk z miast w latach 1995-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Kolejnym sposobem sprawdzenia, czy i w jakim stopniu te dwa kierunki migracji zmieniają się w podobny sposób jest obliczenie współczynnika korelacji⁷. Okazuje się, że zależność jest i to silna. Współczynnik korelacji między liczbą mieszkańców Słupska, którzy

*Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców Słupska
wyprowadzających się na wieś,
wzrasta liczba osób wprowadzających się
do Kobylnicy i gminy Słupsk z miast.
Współczynnik korelacji wynosi 0,89.*

wyprowadzili się na wieś a liczbą osób z miast, które wprowadziły się do Kobylnicy lub gminy Słupsk wynosi 0,89. Dla każdej z tych miejscowości osobno jest nieco niższy: 0,86 dla gminy Słupsk oraz 0,82 dla

⁷ Współczynnik korelacji liniowej Pearsona informuje o występowaniu i sile zależności liniowej między dwoma zmiennymi, czyli o ich współzmienności. Przyjmuje wartości od 0 do ± 1 . Przy czym wartość 0 oznacza brak zależności liniowej między zmiennymi, a wartości ± 1 oznaczają dokładną zależność liniową dodatnią lub ujemną. W naukach socjologicznych przyjmuje się, że korelacje o wartości między $\pm 0,5$ a ± 1 są silne, natomiast korelacje o wartości między 0 a $\pm 0,5$ są słabe.

Kobylnicy. Na tej podstawie z dużą dozą pewności można stwierdzić, że obie ościennie gminy odbierają znaczną część ruchu migracyjnego ze Słupska.

W 2015 roku na każdych 100 mieszkańców Słupska, którzy wyprowadzili się na wieś przypadało 56 osób, które z miast przeniosły się do gminy Słupsk oraz 32 osoby, które z miast przeniosły się do Kobylnicy. Dwadzieścia lat wcześniej te proporcje były sporo niższe: 38 osób z miast meldujących się w gminie Słupsk oraz 23 osoby z miast meldujące się w Kobylnicy.

3.2.2. Mieszkańcy obszaru rewitalizowanego

Ze względu na brak dostępu do obiektywnych danych o migracjach na i z obszaru rewitalizowanego, nie jest możliwe przeanalizowanie, a tym bardziej prognozowanie tego ruchu. Wykorzystano natomiast badanie kwestionariuszowe mieszkańców obszaru rewitalizowanego do zebrania kilku informacji na ten temat⁸.

Długość zamieszkania w Słupsku i pod obecnym adresem

Badani mieszkańcy obszaru rewitalizowanego mieszkają w Słupsku średnio od 37 lat. Ponad połowa (58,5%) z nich mieszka w tym mieście co najmniej 30 lat. Zaledwie 5,7% krócej, niż 10 lat. Mamy tu więc dużą przewagę osób mocno w Słupsku zakorzenionych.

Nieco inaczej wygląda długość zamieszkania pod aktualnym adresem, na obszarze rewitalizowanym. Średnia wynosi 25 lat, czyli dość długo. Jednak mieszkańców tego terenu można podzielić na trzy niemal równoliczne grupy:

- ponad jedna czwarta (29,2%) wprowadziła się do aktualnego mieszkania nie dawniej niż 10 lat temu;
- jedna trzecia (34,9%) mieszka w nim od 11 do 30 lat;
- i podobny odsetek (35,8%) od ponad 30 lat.

Osoby, które zmieniały adres zamieszkania na terenie Słupska, pytano o powody takiej decyzji. Zwykle była ona motywowaną zmianą sytuacji rodzinnej (śluby, rozwody, powiększenie się rodziny, opieka nad bliskimi) lub przydzieleniem lokalu z zasobów miasta (częściej dotyczyło to osób zamieszkających w lokalach komunalnych lub socjalnych).

Gotowość do pozostania, skłonność do wyprowadzki

Zdecydowana większość (81,1%) mieszkańców obszaru rewitalizowanego ocenia, że bardzo dobrze lub dobrze mieszka im się pod aktualnym adresem. Ponad jedna trzecia (38,7%) z nich czuje się związana

⁸ Badanie mieszkańców zrealizowano na losowej próbie 106 osób mieszkających na stałe lub czasowo na obszarze rewitalizowanym (patrz: str. 5). Metodologię i kwestionariusz wywiadu szczegółowo przedstawiono w raporcie „Badania jakościowe i ilościowe oraz pogłębiona diagnoza społeczna dla obszaru rewitalizacji w Słupsku”.

z tym miejscem (dość mocno lub bardzo mocno). Nic dziwnego, że prawie połowa (47,2%) mieszkańców nie zdecydowałaby się na przeprowadzkę, gdyby miała taką możliwość. Osoby te deklarują wprost, że lubią swoje miejsce zamieszkania, dobrze się im w nim mieszka oraz, że są do niego przywiązane.

Nieco większy odsetek (50,9%) chciałby zmienić obecne miejsce zamieszkania. Najbardziej skłonne do wyprowadzki są:

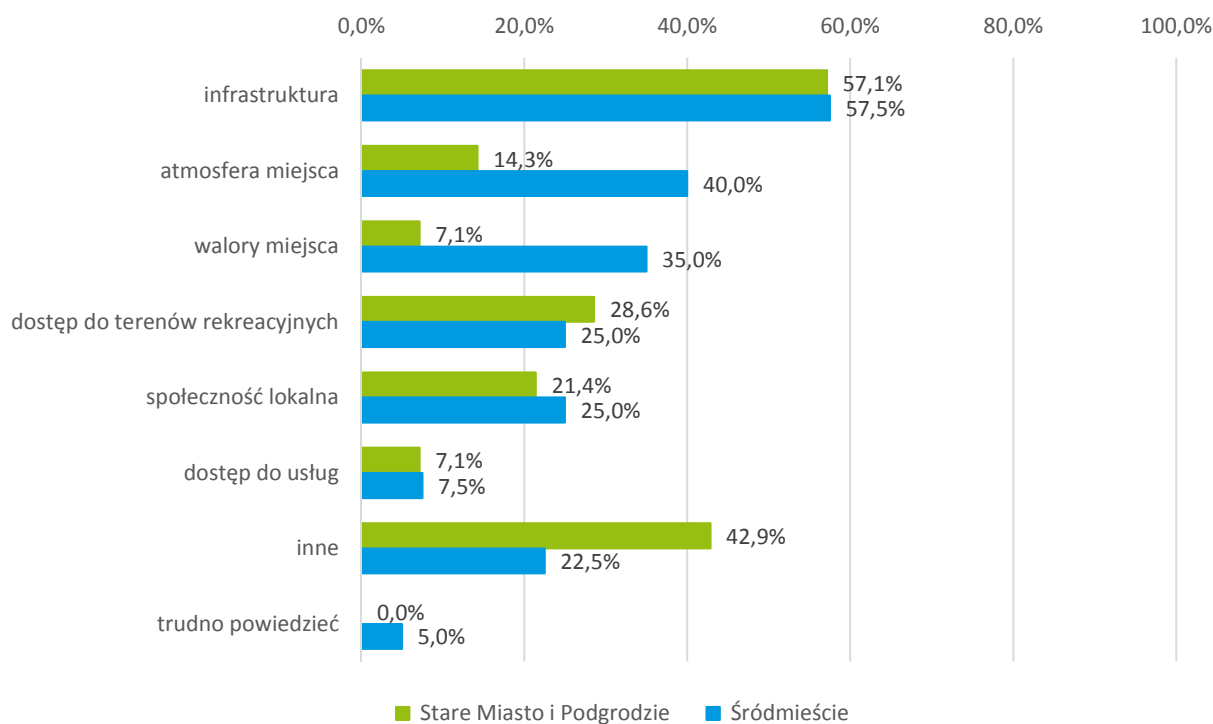
- osoby mieszkające w gospodarstwach domowych liczących cztery lub więcej osób – dwie trzecie z nich chciałoby zmienić miejsce zamieszkania;
- rodziny posiadające dwoje lub więcej dzieci – trzy czwarte z nich chciałoby się wyprowadzić.

*Połowa mieszkańców
obszaru rewitalizowanego
chciałaby zmienić miejsce
zamieszkania.*

Nieco chętniej wyprowadzałyby się też kobiety niż mężczyźni (55,2% wobec 45,8%) oraz osoby mieszkające na obszarze Śródmieścia niż mieszkańcy okolic Starego Miasta i Podgrodzia (55,6% wobec 41,2%).

Na pytanie, co musiałoby się zmienić w najbliższej okolicy, by chcieli w niej pozostać, mieszkańcy wskazywali najczęściej na poprawę infrastruktury mieszkaniowej, technicznej (przede wszystkim przyłączenie centralnego ogrzewania) oraz stanu dróg i chodników. W dalszej kolejności wymieniane były: wzrost poziomu bezpieczeństwa i zmniejszenie hałasu (zwykle w odniesieniu do obszaru Śródmieścia), poprawa więzi sąsiedzkich, poprawa wyglądu i czystości najbliższej okolicy (zwykle w odniesieniu do obszaru Śródmieścia) oraz lepszy dostęp do placów zabaw, infrastruktury dla dzieci i młodzieży, a także terenów zielonych. Wśród odpowiedzi skategoryzowanych jako „inne” pojawiały się przede wszystkim: ogólne uwagi na temat poprawy standardu i komfortu mieszkania, poprawy sytuacji życiowej poprzez wzrost zarobków oraz wyrażana wprost chęć posiadania własnego domu.

Wykres 15. Zmiany w miejscu zamieszkania, które mogłyby skłonić mieszkańców do pozostania

Źródło: Badanie mieszkańców obszaru rewitalizowanego, PAPI, n=106; Inny Format Sp. z o.o.; kwiecień 2017 r.

Co musiałoby zmienić się w najbliższej okolicy, by chciał(a) Pan(i) tu pozostać?

Odpowiedzi mieszkańców skategoryzowane jako „inne”.

„mniejszy ruch samochodowy”, „warunki mieszkaniowe”, „nowe budownictwo z balkonem, ogrzewanie centralne”, „winda w bloku, który zamieszkuję”;

„wyższe zarobki”;

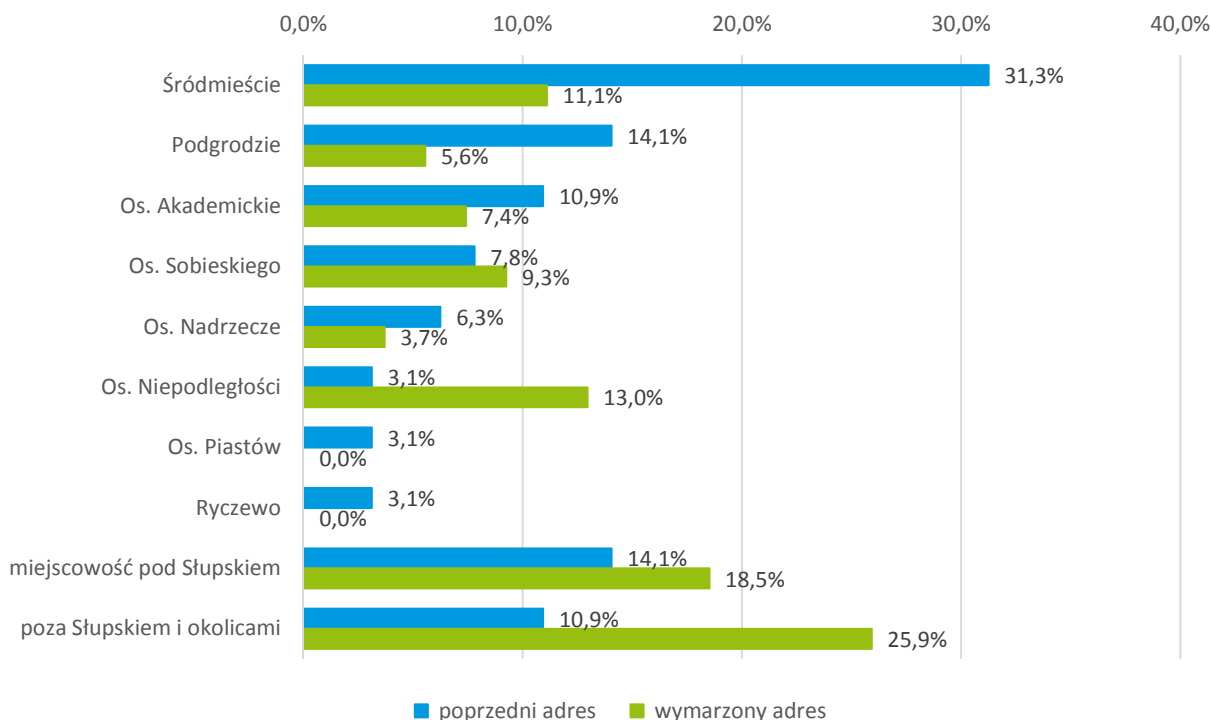
„Chciałabym zamieszkać w domu jednorodzinnym.”, „własna nieruchomość, własne podwórko”, „Nie ma takiej rzeczy, która by mnie tu zatrzymała, myślę o wyprowadzeniu się na wieś.”

Kierunki migracji

Ponad połowa (60,4%) mieszkańców obszaru rewitalizowanego wcześniej mieszkała w innej części Słupska. Przenieśli się pod aktualny adres przede wszystkim:

- ze Śródmieścia (31,3%), głównie z obszaru ulic Długa / Jaracza oraz Niemcewicza, placu Zwycięstwa i Wojska Polskiego;
- z obszaru Podgrodzia (14,1%), przede wszystkim z okolic ulic Partyzantów oraz Lelewela / Klonowej;
- z Osiedla Akademickiego (10,9%);
- z Osiedla Nadrzecze (6,3%), przede wszystkim z rejonu ulicy Słonecznej.
- Jedna czwarta (25%) jako poprzednie miejsce zamieszkania wskazała miejscowości poza Słupskiem (m.in. blisko z miastem sąsiadujące: Buskowo Wielkie, Dębica Kaszubska, Kobylnica, Machowino, Ustka, Wrześnica).

Wykres 16. Miejsca, z których mieszkańcy obszaru rewitalizowanego przenieśli się pod aktualny adres oraz miejsca, gdzie chcieliby zamieszkać

Na wykresie uwzględniono jedynie odpowiedzi osób, które przeprowadzały się wewnątrz Słupska (n=64) oraz osób, które chciałyby wyprowadzić się z aktualnego miejsca zamieszkania (n=54).

Źródło: Badanie mieszkańców obszaru rewitalizowanego, PAPI, n=106; Inny Format Sp. z o.o.; kwiecień 2017 r.

Zaobserwowano pewne różnice w tym, skąd przeprowadziły się osoby do mieszkań własnościowych, a skąd do mieszkań komunalnych lub socjalnych. Mieszkańcy lokali komunalnych i socjalnych dwukrotnie częściej niż pierwsza grupa mieszkali wcześniej na obszarze Śródmieścia. Właściciele zajmowanych mieszkań znacznie częściej natomiast mieszkali wcześniej na Osiedlu Sobieskiego i nieco częściej na terenie Podgrodzia bądź w miejscowościach pod Słupskiem.

Oczywiście odmiennie wyglądają kierunki pożądanej migracji. Przypomnijmy, że połowa mieszkańców obszaru rewitalizowanego, gdyby mogła, zmieniłaby miejsce zamieszkania. Przede wszystkim chcieliby przenieść się:

- poza Słupsk i najbliższe okolice (25,9%),
- do miejscowości pod Słupskiem (18,5%); zdecydowanie najczęściej była wymieniana Kobylnica, poza tym pojawiały się: Bierkowo, Dębica Kaszubska, Siemianice, Sławno oraz Włynkówko;
- na Osiedle Niepodległości (13%), przede wszystkim w okolicy domków przy ulicy Zaborowskiej / Norwida;
- do Śródmieścia (11,1%), przede wszystkim w okolicy Starego Rynku;
- na Osiedle Sobieskiego (9,3%).

4. Prognozy zmian struktury mieszkańców Słupska w ramach poszczególnych grup wiekowych

Poniżej ponownie opisano prognozowane zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców Słupska. Różnica w stosunku do informacji zawartych w rozdziale 2. dotyczy szczegółowości prezentowanych danych. Omawiane wcześniej ekonomiczne grupy wieku podzielono na mniejsze podgrupy. Wśród dzieci i młodzieży wyróżnione je ze względu na etapy edukacyjne. Wśród osób w wieku produkcyjnym – ze względu na mobilność na rynku pracy. W grupie osób starszych za cezurę przyjęto wiek 80 lat, który bywa wskazywany jako granica, powyżej której wzrasta wyraźnie zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi wspierające.

Ponadto przedstawiono zarówno prognozy dotyczące udziału poszczególnych grup wiekowych w całości mieszkańców miasta, jak i prognozy dotyczące ich liczebności. To istotne rozróżnienie szczególnie w odniesieniu do starszych grup wiekowych. W przypadku, gdy założenia dotyczące liczby urodzeń przyjęte przy tworzeniu prognozy nie sprawdzą się – i będziemy mieli np. kolejny wyż demograficzny, wpłynie to na udział osób w średnim i starszym wieku w społeczeństwie, ale nie zmieni liczebności tych grup.

4.1. Dzieci i młodzież

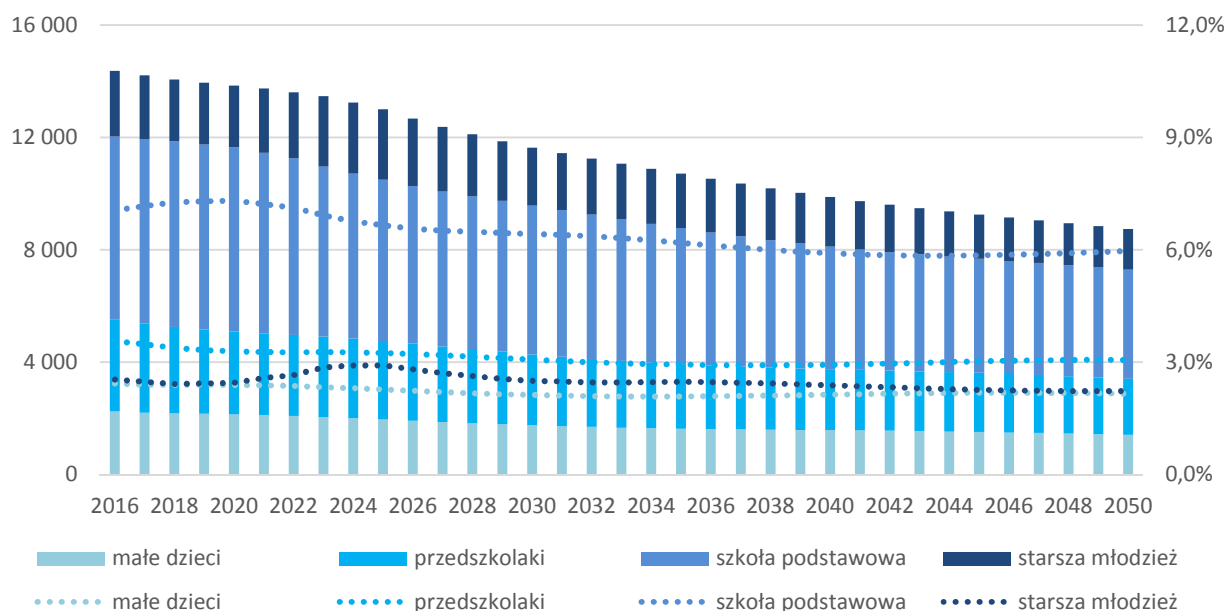
Wśród osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) wyróżniono cztery podgrupy odpowiadające poszczególnym etapom edukacyjnym:

- małe dzieci (0-2 lata),
- dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat),
- uczniowie szkół podstawowych (7-14 lat, zakres ten odpowiada nowej 8-klasowej szkole podstawowej),
- starsza młodzież (15-17 lat, niepełnoletni uczniowie szkół ponadpodstawowych).

Ogólna liczba mieszkańców Słupska będących w wieku przedprodukcyjnym zmniejszy się do 2050 roku prawie o połowę (39,1%)⁹. Natomiast ich udział w całej populacji spadnie stosunkowo niewiele – z obecnych 15,6% do 13,4%. Wykres 17. pokazuje, że w długiej perspektywie czasowej spadki te będą następowały stosunkowo równomiernie i w podobnym stopniu dotkną wszystkie wymienione powyżej podgrupy wiekowe.

⁹ Opisane zjawiska bazują na „Prognozie ludności na lata 2014-2050” opracowanej i opublikowanej przez GUS w 2014 roku. Nie obejmowała ona siłą rzeczy potencjalnych skutków zmian w polityce społecznej, które nastąpiły po tym czasie (m.in. Program 500+).

Wykres 17. Liczba i udział w całości populacji mieszkańców Słupska w wieku przedprodukcyjnym w latach 2016-2050

Słupkami oznaczono liczbę mieszkańców w podziale na poszczególne grupy wiekowe. Wartości oznaczono na osi po lewej stronie wykresu.

Liniami kropkowanymi oznaczono, udział jaki w całej populacji będą stanowiły poszczególne grupy mieszkańców (w %, oś po prawej stronie wykresu).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Jeśli jednak przyjrzymy się prognozie na najbliższe 10 lat, zauważymy że populacje dzieci i młodszych nastolatków zmniejszą się o kilkanaście procent, natomiast liczba starszej młodzieży utrzyma się na podobnym poziomie jak obecnie. Jeśli prognozowane zmiany nastąpią, w roku 2026 w Słupsku będzie mieszkać około: 1,9 tys. dzieci do 2 dwóch lat; 2,7 tys. przedszkolaków; 5,6 tys. uczniów szkół podstawowych oraz 2,4 tys. uczniów szkół ponadpodstawowych.

Tabela 1. Prognozy liczby i udziału w całości mieszkańców Słupska poszczególnych podgrup dzieci i młodzieży

	2016	2020	2030	2040	2050
0-2 lata małe dzieci	2 243 2,4%	2 148 2,4%	1 751 2,1%	1 581 2,1%	1 409 2,2%
3-6 lat przedszkolaki	3 288 3,6%	2 950 3,3%	2 529 3,1%	2 170 2,9%	1 995 3,1%
7-14 lat uczniowie szkół podstawowych	6 502 7,1%	6 554 7,3%	5 296 6,4%	4 368 5,9%	3 888 6,0%
15-17 lat starsza młodzież	2 338 2,5%	2 198 2,5%	2 066 2,5%	1 762 2,4%	1 455 2,2%
ogółem w wieku przedprodukcyjnym	14 371 15,6%	13 850 15,5%	11 642 14,1%	9 881 13,4%	8 747 13,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

4.2. Osoby w wieku produkcyjnym

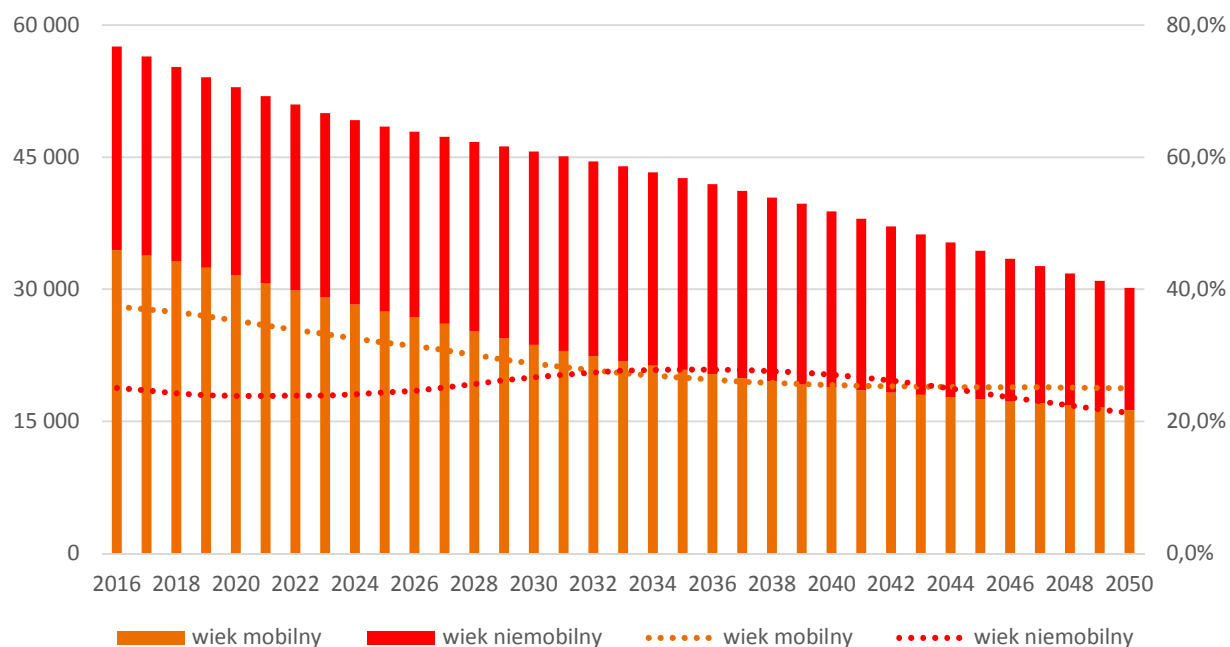
W grupie osób w wieku produkcyjnym wyróżniamy dwie podgrupy: osoby od 18 do 45 roku życia, będące w tzw. wieku mobilnym oraz osoby po 45 roku do osiągnięcia wieku emerytalnego, będące w wieku niemobilnym. Dla uproszczenia, na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że wiek emerytalny dla mężczyzn wynosi 65 lat, dla kobiet 60 lat i na takim poziomie pozostanie do 2050 roku.

Liczba osób wieku produkcyjnym cały czas się zmniejsza i to zjawisko będzie postępowało. Aktualnie grupę mieszkańców w wieku niemobilnym tworzą osoby urodzone w powojennym wyżu demograficznym (kobiety urodzone w tym okresie są już w części powyżej wieku emerytalnego, większość mężczyzn jest wieku przedemerytalnego). Za 10 lat osoby te będą w wieku poprodukcyjnym. Grupę osób w wieku mobilnym tworzą natomiast w większości osoby urodzone podczas wyżu demograficznego na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Będą one odchodziły z rynku pracy prawdopodobnie za około 25-35 lat.

Zgodnie z prognozą liczba mieszkańców Słupska w wieku produkcyjnym zmniejszy się do 2050 roku prawie o połowę (o 52,7% osób w wieku mobilnym i o 40% w wieku niemobilnym). Natomiast ich udział w całej populacji spadnie o jedną czwartą: z aktualnych 62,5% do 46,3%. Zmieni się także proporcja osób w wieku mobilnym i niemobilnym. Aktualnie ta pierwsza grupa jest liczniejsza o 10 tys. osób, około roku 2030 będą one podobnie liczne.

Prognozy przewidują, że za 10 lat – w 2026 roku – w Słupsku będzie mieszkać około 26,8 tys. osób w wieku mobilnym i 21 tys. osób w wieku niemobilnym.

Wykres 18. Liczba i udział w całości populacji mieszkańców Słupska w wieku produkcyjnym w latach 2016-2050

Słupkami oznaczono liczbę mieszkańców w podziale na poszczególne grupy wiekowe. Wartości oznaczono na osi po lewej stronie wykresu. Liniami kropkowanymi oznaczono, udział jaki w całej populacji będą stanowiły poszczególne grupy mieszkańców (w %, osi po prawej stronie wykresu).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Tabela 2. Prognozy liczby i udziału w całości mieszkańców Słupska osób w wieku mobilnym i niemobilnym

	2016	2020	2030	2040	2050
18-45 lat wiek mobilny	34 466 37,4%	31 591 35,3%	23 676 28,8%	18 853 25,5%	16 286 25,0%
45-60 / 65 lat wiek niemobilny	23 110 25,1%	21 365 23,9%	21 984 26,7%	19 996 27,1%	13 859 21,3%
ogółem w wieku produkcyjnym	57 576 62,5%	52 956 59,1%	45 660 55,5%	38 849 52,6%	30 145 46,3%

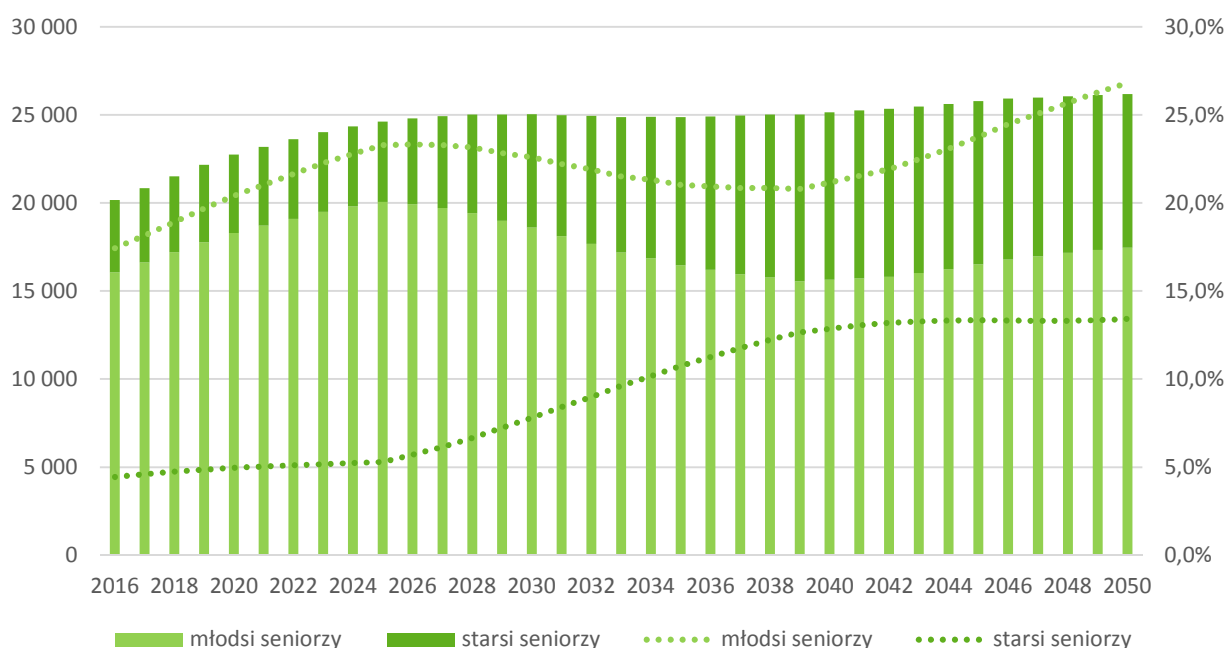
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

4.3. Seniorzy

Wśród osób w wieku poprodukcyjnym wyróżniono dwie grupy: od momentu osiągnięcia wieku emerytalnego do 79 roku życia (młodszy seniorzy) oraz po 80 roku życia (starsi seniorzy)¹⁰. Ponieważ od dłuższego czasu mamy ujemny przyrost naturalny, w konsekwencji obserwujemy proces starzenia się społeczeństwa, czyli zwiększania się liczby i udziału seniorów w populacji. Według prognozy do połowy XXI wieku liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie w Słupsku o 29,9%. Będą oni stanowili 40,2% mieszkańców miasta.

W 2050 roku osoby w wieku poprodukcyjnym będą stanowiły prawie połowę mieszkańców Słupska.

Wykres 19. Liczba i udział w całości populacji mieszkańców Słupska w wieku poprodukcyjnym w latach 2016-2050

Słupkami oznaczono liczbę mieszkańców w podziale na poszczególne grupy wiekowe. Wartości oznaczono na osi po lewej stronie wykresu. Liniami kropkowanymi oznaczono, udział jaki w całej populacji będą stanowiły poszczególne grupy mieszkańców (w %, oś po prawej stronie wykresu).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

¹⁰ Wiek 80 lat bywa podawany jako cezura, po której statystycznie maleje samodzielność osób starszych i wzrasta zapotrzebowanie np. na usługi opiekuńcze.

W początkowym okresie będzie przyrastała gwałtownie liczba młodszych seniorów. Jest to konsekwencja opisanego powyżej starzenia się osób urodzonych w powojennym wyżu demograficznym. Wraz z upływem czasu osoby te będą przekraczały 80 rok życia. W konsekwencji gwałtownie będzie rósł udział w populacji grupy starszych seniorów. Według prognozy liczba mieszkańców Słupska mających 80 i więcej lat podwoi się w ciągu najbliższych dwóch dekad. W połowie obecnego wieku, średnio co siódmy mieszkaniec Słupska będzie miał ponad 80 lat.

Szacuje się, że w roku 2026 w mieście będzie mieszkało 20 tys. młodszych i prawie 5 tys. starszych seniorów. Będą oni stanowili prawie jedną trzecią populacji miasta.

Tabela 3. Prognozy liczby i udziału w całości mieszkańców Słupska młodszych i starszych seniorów

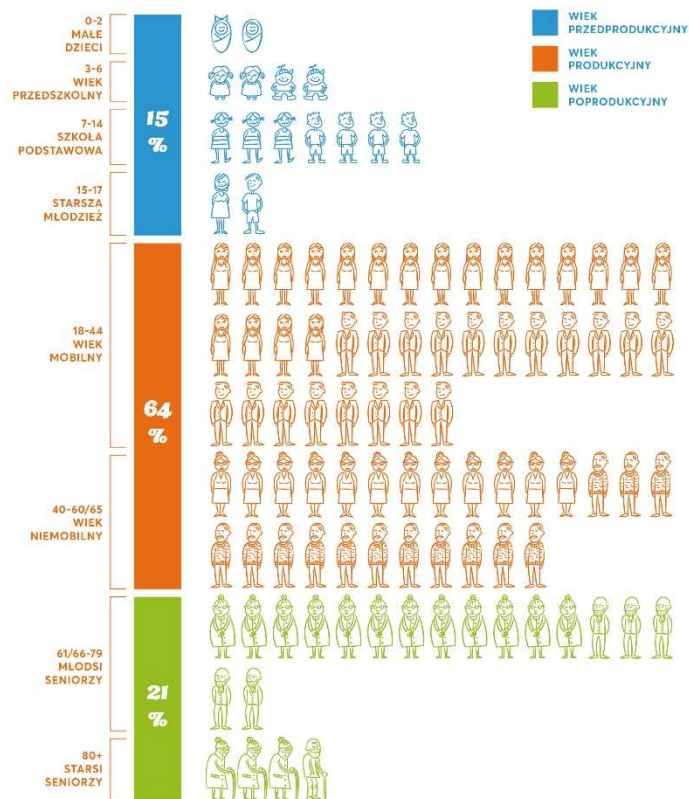
	2016	2020	2030	2040	2050
60 / 65 – 79 lat młodszy seniorzy	16 071 17,4%	18 298 20,4%	18 608 22,6%	15 644 21,2%	17 457 26,8%
80 i więcej lat starszy seniorzy	4 098 4,4%	4 447 5,0%	6 432 7,8%	9 507 12,9%	8 739 13,4%
ogółem w wieku poprodukcyjnym	20 169 21,9%	22 745 25,4%	25 040 30,4%	25 151 34,0%	26 196 40,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Drugim zjawiskiem, które będzie następowało w grupie osób w wieku poprodukcyjnym będzie zmniejszanie się nadwyżki kobiet względem mężczyzn. Aktualnie na 100 mężczyzn po 80 roku życia przypada 218 kobiet w tym wieku, czyli ponad dwie trzecie starszych seniorów to kobiety. W roku 2050 współczynnik feminizacji dla tej grupy wiekowej szacuje się na 190.

SŁUPSK

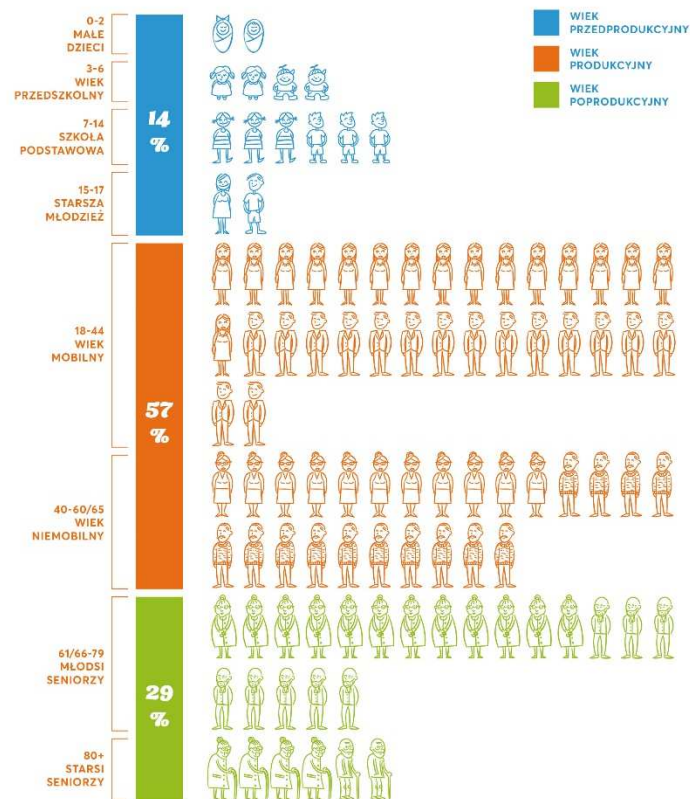
Struktura mieszkańców 2016

Opracowano na podstawie danych GUS, kwiecień 2017 r.

SŁUPSK

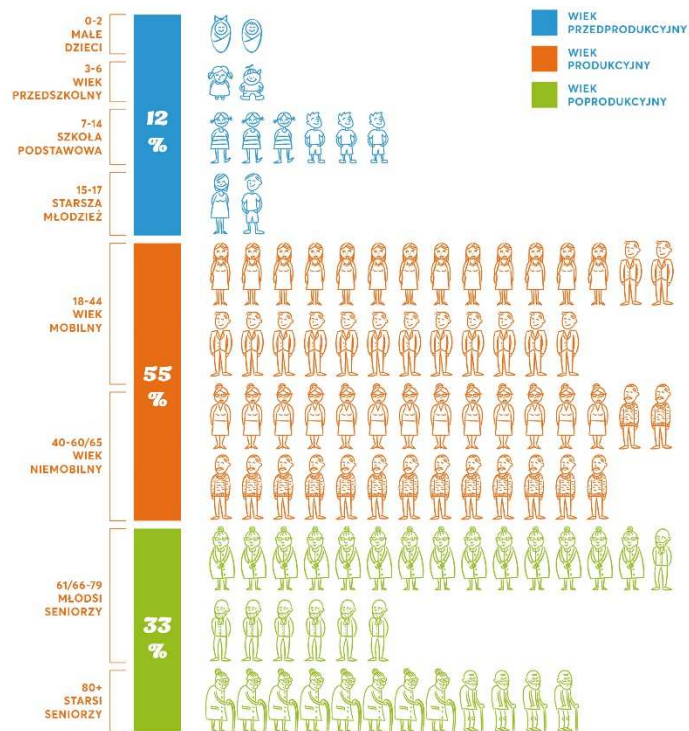
Struktura mieszkańców 2026

Opracowano na podstawie danych GUS, kwiecień 2017 r.

SŁUPSK

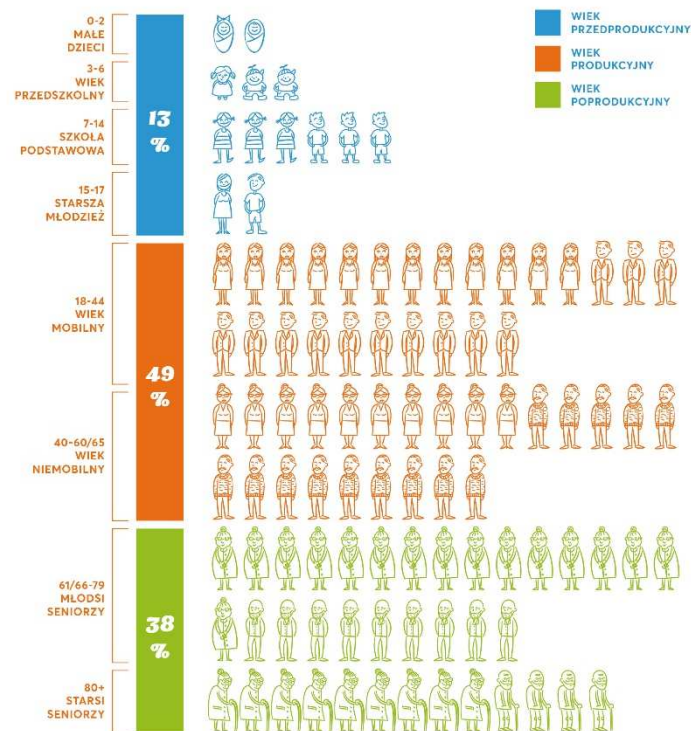
Struktura mieszkańców 2036

Opracowano na podstawie danych GUS, kwiecień 2017 r.

SŁUPSK

Struktura mieszkańców 2046

Opracowano na podstawie danych GUS, kwiecień 2017 r.

5. Znaczenie zmian demograficznych dla rozwoju miasta i obszaru rewitalizowanego

W ciągu najbliższych 30-40 lat w całym kraju nastąpią prawdopodobnie duże zmiany demograficzne. Ich skutkiem będą istotne zmiany w strukturze społecznej. Dotyczyć będą także Słupska i obszaru rewitalizowanego. Do najważniejszych dla miasta możemy zaliczyć:

- Dalsze zmniejszanie się liczby mieszkańców, choć w początkowym okresie nie przełoży się to na spadek liczby gospodarstw domowych.
- Gwałtowną zmianę struktury wiekowej mieszkańców miasta. Przede wszystkim podwojenie się odsetka osób w wieku poprodukcyjnym i duży spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym. Zmiany te będą prawdopodobnie przebiegały łagodniej na obszarze rewitalizowanym.
- Bardzo duży spadek przyrostu naturalnego – z jednej strony spadnie współczynnik urodzeń, ze względu na stosunkowo małą liczbę dzieci i młodzieży, z drugiej wzrośnie współczynnik zgonów, ze względu na starzenie się społeczeństwa. Także te zmiany prawdopodobnie w mniejszym stopniu dotkną obszar rewitalizowany.
- Prognozowane utrzymanie się ujemnego salda migracji. Przy czym znaczna część mieszkańców wyprowadzających się ze Słupska osiedla się na terenach wiejskich gmin ościennych: Kobylnicy i gminy Słupsk. Decyzje migracyjne mogą w najbliższej przyszłości istotnie wpływać na liczbę i strukturę mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Średnio co czwarty mieszkaniec tego obszaru chciałby wyprowadzić się poza miasto, a co piąty chciałby pozostać w Słupsku, ale poza obszarem rewitalizowanym.

Spadek liczby mieszkańców

Słupsk będzie tracił mieszkańców podobnie jak inne miasta zlokalizowane w województwach: pomorskim i zachodniopomorskim. Warto tu wspomnieć, że proces „kurczenia się” był obserwowany w drugiej połowie XX wieku w niektórych miastach Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych. Natomiast po roku 1990 przybrał on na sile w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Niepokojące jest jednak to, że odpływ ludności Słupska będzie według prognozy gwałtowniejszy niż innych miast województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, a tym samym miasto może relatywnie tracić na znaczeniu wobec sąsiednich ośrodków miejskich.

„Kurczenie się” miast (shrinking cities)

„Jednym z najistotniejszych problemów współczesnego rozwoju wielu miast, zarówno pod względem naukowo-badawczym, jak i praktyczno-decyzyjnym, jest proces „kurczenia się” miast (shrinking cities). Przewyciężenie jego negatywnych skutków wydaje się w najbliższym czasie jednym z największych wyzwań polityki rozwoju wielu ośrodków miejskich w Europie. Z tego powodu zachodzi konieczność formułowania i realizacji nowych strategii rewitalizacji „kurczących się” miast na różnych poziomach zarządzania rozwojem.”

„[W Polsce] począwszy do lat 90. coraz widoczniejsza staje się polaryzacja struktur społeczno-demograficznych, która przejawia się koncentracją ludności na obszarach metropolitalnych i depopulacją na obszarach peryferyjnych. Największe metropolie stosunkowo szybko przystosowały swoją gospodarkę do nowych, rynkowych warunków prowadzenia działalności gospodarczej, natomiast miasta położone na obszarach peryferyjnych oraz miasta o monofunkcyjnej gospodarce dotknął proces „kurczenia się”. To one nadal borykają się z problemami upadku przemysłu, wysokiego bezrobocia, odpływu ludności (zwłaszcza młodej i wykształconej). W miastach tych są całe dzielnice z ludnością o niskim statusie społecznym i ze złymi warunkami mieszkaniowymi, z dominacją starej i zdekapitalizowanej zabudowy zamieszkałej przez ludność o niskich dochodach. Wszelkie działania rewitalizacyjne podejmowane na tych obszarach są zazwyczaj niezwykle trudne i długotrwałe.”

„Strategie podejmowane w Niemczech i Francji zmierzające do zahamowania negatywnych skutków procesu „kurczenia się” nie są jednoznacznie oceniane. Ewentualne rezultaty tych strategii w postaci zatrzymania odpływu ludności mogą być widoczne po latach. Pierwsze wyniki dowodzą, że niezwykle istotny w rewitalizacji wyludniających się miast jest udział społeczności lokalnej, a przede wszystkim jej akceptacja podejmowanych działań (...). Wymagane jest zatem indywidualne podejście do każdego przypadku, ponieważ w tym zakresie nie ma uniwersalnych rozwiązań. Kluczowe wydaje się stwierdzenie, że „kurczenie się” nie musi oznaczać upadku miasta. Mniejsze miast zapewnia lepszy dostęp do infrastruktury społecznej i technicznej. Strategie rewitalizacji wyzwalały w mieszkańcach i władzach miast pomysły na rozwój, być może niemożliwe do zrealizowania w czasach dobrobytu. Mniejsze miasto, z odnowionymi budynkami, z dużym udziałem terenów rekreacyjnych może stać się niezwykle atrakcyjnym miejscem do życia.”

Ciesiołka P., Jaroszevska E. „Strategie rewitalizacji w „kurczących się” miastach – doświadczenia europejskie”, Problemy rozwoju miast, Zeszyt 3/2010, Kraków: 13-21, 2010.

W ciągu najbliższych kilkunastu lat spadek liczby mieszkańców Słupska nie będzie się wiązał ze zmniejszeniem się liczby gospodarstw domowych. Będzie przybywało gospodarstw jedno- i dwuosobowych. Jednak w dłuższej perspektywie czasowej, liczba gospodarstw domowych zacznie się zmniejszać. Będzie to skutkowało zwalnianiem się mieszkań, w skrajnych przypadkach wzrostem pustostanów i wyludnianiem się pewnych obszarów miasta. Ale może to też być okazja do poprawy warunków mieszkaniowych części rodzin (np. mieszkających wspólnie rodzin wielopokoleniowych lub rodzin wielodzietnych mieszkających na stosunkowo małej powierzchni), a także lepszego wykorzystania przestrzeni miejskiej.

Przyrost naturalny, który będzie głównym czynnikiem powodującym spadek liczby mieszkańców, będzie prawdopodobnie wyższy na obszarze rewitalizowanym. Obszar ten, będzie się wyludniał w wolniejszym tempie niż inne części miasta, o ile nie nastąpią tu gwałtowne zmiany o charakterze migracyjnym. Warto wobec tego obserwować zmiany liczby ludności i ich wpływ na pozostałe części miasta, te same procesy kilka lat później mogą się powtarzać na obszarze rewitalizowanym.

Wzrost liczby gospodarstw domowych

Jak wspomniano w ciągu najbliższych kilkunastu lat w Słupsku będzie rosła liczba gospodarstw domowych ogółem, ponieważ będzie wzrastała liczba gospodarstw jedno- i dwuosobowych. Tym samym będzie zwiększone zapotrzebowanie na nieruchomości. Może to być okazją do przyciągnięcia na teren obszaru rewitalizowanego nowych mieszkańców.

Wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych oznacza także wzrost liczby osób samotnych. Zwykle są to osoby starsze, w przeważającej większości kobiety. Niezmiennie ważne będzie wspieranie i tworzenie okazji do nawiązywania przez takie osoby więzi społecznych, sąsiedzkich. Silne, rozbudowane relacje społeczne zwiększają dobrostan, poczucie komfortu i bezpieczeństwa, ponieważ znajomi służą wymierną pomocą i wsparciem psychicznym w różnego rodzaju sytuacjach trudnych.

Na terenach rewitalizowanych proces zwiększania się liczby gospodarstw jednoosobowych będzie następował wolniej i łagodniej, niż na pozostałych obszarach miasta.

Starzenie się społeczeństwa, gwałtowny wzrost liczby osób starszych

Jak kilkakrotnie wspomniano stoimy u progu istotnych zmian demograficznych, polegających na gwałtownym starzeniu się społeczeństwa. Proces ten ma charakter ogólnonarodowy, co więcej jest częścią przemian zachodzących od pewnego czasu w większości krajów Europy Zachodniej. Warto więc obserwować, w jaki sposób zmieniają się tamtejsze społeczeństwa i jak radzą sobie ze wzrostem liczby i udziału w społecznościach osób starszych.

W ciągu najbliższych 20 lat liczba mieszkańców Słupska po 80 roku życia podwoi się. Z całą pewnością pociągnie to za sobą duży wzrost zapotrzebowania na usługi zdrowotne, opiekuńcze, różnego rodzaju

formy wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ułatwienia w poruszaniu się osób o ograniczonej sprawności (dostosowanie chodników i ulic, dostępność wind w budynkach, dostosowanie komunikacji publicznej itp.).

Do 2050 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Słupsku wzrośnie o 83,8%. Będą one stanowiły 40,2% społeczeństwa, zamiast aktualnych 21,9%. Ze względu na zwiększanie się długości życia, osoby które zakończyły aktywność zawodową będą żyły przeciętnie jeszcze 10-20 lat. Część z nich znacznie dłużej. Wyzwaniem staje się umożliwienie i ułatwienie wszystkim tym mieszkańcom aktywności fizycznej i intelektualnej dostosowanej do ich potrzeb, możliwości i zainteresowań. Jest to istotne ze względu na kondycję zdrowotną i subiektywne poczucie jakości życia tych osób. Warto w tym kontekście pamiętać, że wraz z czasem będzie wzrastał udział mężczyzn wśród najstarszych mieszkańców miasta. Aktualnie środowiska starszych seniorów są mocno sfeminizowane i spora część oferty rekreacyjno-kulturalnej jest przygotowywana z myślą o kobietach. Z czasem coraz bardziej potrzebna będzie także oferta dla mężczyzn.

Jak już wspomniano zmiany te będą zachodziły wolniej na obszarze rewitalizowanym. Można więc będzie przenieść tu rozwiązania wypracowane wcześniej w innych częściach miasta.

Segmentacja seniorów

Projektując działania nakierowane na seniorów nie należy zapominać, że jest to grupa bardzo niejednorodna. Różnicowanie to nie sprowadza się wyłącznie do cech społeczno-demograficznych (wiek, płeć, poziom wykształcenia), ale obejmuje także postawy wobec siebie i otoczenia. Użyteczną segmentację osób mających 50 i więcej lat opracowała agencja 4P research mix¹¹. Wyróżniono 6 segmentów, 3 wśród młodszych seniorów i 3 wśród starszych:

Żywotni materialści: młodszy mężczyźni; osoby pracujące i zaradne: ważne są dla nich pieniądze (42% z nich pracuje, ale ich dochody są stosunkowo niskie); czują się zdrowo i młodo (34% przyjmuje na stałe leki, tylko 5% ćwiczy lub uprawia sport; 47% uważa, że seks jest ważny dla osób w ich wieku); 66% pije alkohol; 12% opiekuje się dziećmi; 45% chodzi do kościoła; 32% korzysta z Internetu.

Domowe opiekunki: młodsze kobiety; altruistki opiekujące się innymi (79% opiekuje się dziećmi); żyją dla rodziny; ważna jest dla nich religia i tradycja (70% chodzi do kościoła); 40% z nich pracuje, mają raczej niższe dochody: 29% przyjmuje na stałe leki; 12% ćwiczy lub uprawia sport; 52% uważa, że seks jest ważny dla osób w ich wieku; 52% pije alkohol; 26% korzysta z Internetu.

¹¹ Źródło: 4P research mix "Polski konsument 50+. Raport syndykatowy 2013/2014", http://www.4prm.com/wiedza/publikacje/polski_konsument_50_infografika.html.

Polscy boomeri: młodsze kobiety i mężczyźni bardzo aktywni we wszystkich sferach życia; mają relatywnie wysokie dochody (49% pracuje); 51% opiekuje się dziećmi; 50% uprawia sport lub ćwiczy; 62% uważa, że seks jest ważny dla osób w ich wieku; 26% przyjmuje na stałe leki; 40% pije alkohol; 58% chodzi do kościoła; 49% korzysta z Internetu.

Aktywni tradycjonałiści: starsze kobiety i mężczyźni, zadowoleni z życia, odpowiedzialni i przywiązani do tradycji; mają stosunkowo wysokie dochody; 33% opiekuje się dziećmi; 44% uprawia sport lub ćwiczy; 39% uważa, że seks jest ważny dla osób w ich wieku; 36% przyjmuje na stałe leki; 36% pije alkohol; 64% chodzi do kościoła; 24% korzysta z Internetu.

Pogodzone staruszki: najstarsze kobiety, nie oczekują już zbyt wiele od życia, nie są aktywne, mają problemy ze zdrowiem (69% przyjmuje na stałe leki, 9% uprawia sport lub ćwiczy); 35% pije alkohol; 17% uważa, że seks jest ważny dla osób w ich wieku; 22% pracuje; 21% opiekuje się dziećmi; 79% chodzi do kościoła; 17% korzysta z Internetu.

Aspirujący egocentrycy: starsze kobiety i mężczyźni; indywidualiści i nonkonformiści; mają aspiracje, które trudno im realizować; 36% pracuje, osiągają stosunkowo wysokie dochody; 18% zajmuje się dziećmi; 28% uprawia sport lub ćwiczy; 46% uważa, że seks jest ważny dla osób w ich wieku; 42% przyjmuje na stałe leki; 66% pije alkohol; 49% chodzi do kościoła; 31% korzysta z Internetu.

Spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym

Zmiany w liczebności i strukturze mieszkańców w wieku produkcyjnym przełożą się na kształt i wielkość rynku pracy. Aktualnie przeważają na nim osoby w wieku mobilnym (do 44 lat), w przyszłości proporcja osób w wieku mobilnym i niemobilnym wyrówna się. Trudno dziś przewidzieć, w jakim stopniu zmiany demograficzne spowodują konieczność zmian instytucjonalnych, ogólnych na rynku pracy, a w jakim oddolne zmiany w sposobie funkcjonowania zawodowego Polek i Polaków. Prawdopodobnie przemiany te będą odbywały się równolegle na poziomie ogólnokrajowym.

Spadek liczby dzieci i młodzieży

Zmniejszenie się liczby dzieci i młodzieży pociągnie za sobą spadek zapotrzebowania na miejsca w żłobkach, przedszkolach i szkołach. Może to poprawić dostępność i jakość opieki żłobkowej i przedszkolnej. W dłuższej perspektywie czasowej będzie to sprzyjało większej aktywności kobiet na rynku pracy.

Zmniejszenie się liczby uczniów będzie wymagało zmian w organizacji i strukturze systemu szkolnictwa. Większość z nich będzie koordynowana na poziomie ogólnokrajowym.

Ruch naturalny

Prognozowane zmiany związane z przyrostem naturalnym są podobne jak dla ogółu miast w Polsce. Współczynnik urodzeń jest zbliżony do innych miast województwa zachodniopomorskiego i nieco niższy niż w miastach województwa pomorskiego. Wpływanie na niego w sposób bezpośredni będzie niezwykle trudne. Łatwiej zrobić to pośrednio, przyciągając do miasta osoby młode.

Uwagę zwraca natomiast wyższy niż w sąsiednich miastach współczynnik zgonów. Należałoby sprawdzić, jakie mogą być tego przyczyny i na ile jest możliwa zmiana tej sytuacji.

Ruch migracyjny

Aby skutecznie wpływać na ruch migracyjny należy przede wszystkim lepiej go zbadać. Pożądana byłaby segmentacja osób wyprowadzających się z miasta oraz osób do miasta się wprowadzających. W optymalnym ujęciu powinna ona zawierać informacje o miejscowościach, między którymi odbywa się wymiana (typ, wielkość, lokalizacja geograficzna), charakterystyce społeczno-demograficznej osób i rodzin zmieniających miejsce zamieszkania, motywach tych zmian oraz przebiegu procesu decyzyjnego, przede wszystkim rozważanych alternatywnych lokalizacjach.

Migracje wewnętrzne Polaków

Według badań CBOS z 2010 roku dwie trzecie (65%) Polaków mieszka w miejscowościach, z których pochodzi a około jednej trzeciej to ludność napływowa. Migracje te nie są zwykle jednak zbyt odległe – 71% osób, które przeprowadziły się w trakcie dorosłego życia przeniosło się w ramach tego samego województwa. Częściej (w 60%) są to przeprowadzki do miejscowości większej pod względem liczby mieszkańców.

Najczęstsze przyczyny migracji wewnętrznych to:

- wyprowadzka z domu rodzinnego (usamodzielnienie się, założenie własnej rodziny) – 44%;
- potrzeba lub chęć zmiany warunków mieszkaniowych – 31%;
- zmiana miejsca pracy – 28%;
- chęć mieszkania bliżej rodziny – 24%;
- podjęcie nauki lub studiów – 6%;
- wybór korzystniejszej lokalizacji, lepszego środowiska – 5%.

Średnio co czwarty dorosły Polak deklaruje chęć przeprowadzenia się do innej miejscowości. Częściej są to osoby z miast do 20 tys. mieszkańców (28%) i od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców (31%), najrzadziej –

z największych aglomeracji (20%). Bardziej skłonne do przeprowadzki są też osoby najmłodsze, gotowość ta spada wraz z wiekiem (chciałoby się przeprowadzić 41% 18-24-latków i tylko 12% osób mających 65 lub więcej lat). Większość z nich chciałaby zamieszkać w dużym mieście (30%) lub na wsi (28%).

Zdecydowana większość (85%) osób, które chciałyby wyprowadzić się na wieś uzasadniała swój wybór bardziej sprzyjającym środowiskiem. Atutem małych i średnich miast są: dostępność usług i środków transportu oraz dobra infrastruktura (łącznie 56%), a także bezpieczeństwo, cisza i bliskość natury (30%) oraz rynek pracy (25%). Osoby preferujące duże miasta zwracają uwagę przede wszystkim na rynek pracy (65%) oraz dostępność transportu, usług i dobrą infrastrukturę (58%).

Najczęstsze bariery w migracji to zbyt wysokie koszty wynajmu, zakupu lub budowy własnego domu bądź mieszkania (39%) oraz niechęć do mieszkania z dala od rodziny (35%). Na dalszym miejscu wskazywana była obawa o znalezienie pracy (21%) lub koszty utrzymania (16%) w nowym miejscu¹².

Wpływ na ruch migracyjny może być oczywiście dwukierunkowy: nakierowany na ograniczanie odpływu mieszkańców z miasta bądź obszaru rewitalizowanego lub na stymulowanie ich napływu. Przy czym w obu przypadkach może dotyczyć ogółu osób lub wybranych grup społecznych. Istotną konsekwencją takich przemian – o której coraz więcej się mówi – może być gentryfikacja obszaru poddawanego procesom rewitalizacyjnym.

Rewitalizacja a gentryfikacja

Coraz częściej pojęciu rewitalizacji towarzyszy hasło **gentryfikacja**. Oznacza ona zmianę charakteru dzielnicy zamieszkałej przez szerokie spektrum lokatorów w strefę zdominowaną przez mieszkańców o stosunkowo wysokich dochodach. Mówi się w tym kontekście o trzech rodzajach zmian: gentryfikacji ekonomicznej, społecznej i symbolicznej (kulturowej)¹³.

Proces gentryfikacji może następować w różnym tempie i przyjmować różne formy. W dużej mierze zależy to od tego, czy jest sterowany odgórnie, czy wynika z inicjatywy oddolnej – wprowadzających się do dzielnicy nowych mieszkańców. Także jego ocena nie jest jednoznaczna. Korzyści z napływu nowych mieszkańców to wzrost różnorodności społecznej, renowacja budynków, nadawanie nowych funkcji budynkom opuszczonym (np. przemysłowym), ożywianie dzielnicy (powstawanie barów, kawiarni, klubów, galerii itp.), rozkwit lokalnych rzemieślników i sklepików. Jednak zbyt duża, gwałtowna wymiana społeczna może skutkować

¹² „Mobilność i preferencje migracyjne Polaków”, CBOS, Warszawa, 2010, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_026_10.pdf.

¹³ Na podstawie Wikipedii: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Gentryfikacja>.

gettoizacją obszaru (usuwaniem dotychczasowych mieszkańców i zastępowaniem ich przez osoby o wysokim statusie ekonomicznym), eliminowaniem licznych oddolnych inicjatyw np. artystycznych, zamykaniem klubów, barów (np. ze względu na hałas przeszkadzający nowym mieszkańcom), likwidacji lokalnego rzemiosła i drobnego handlu zastępowanego przez sieciówki¹⁴.

Warto myśleć o ruchu migracyjnym w kontekście jego długookresowych konsekwencji. Migracje rodzin powodują szybszą zmianę liczby ludności niż migracje pojedynczych osób. Migracje osób młodych bezpośrednio przekładają się na wielkość przyrostu naturalnego. Wpływanie na zachowania migracyjne osób młodych może być jednym z bardziej dostępnych sposobów wpływania przez władze miasta na przyrost naturalny.

Najważniejszym obszarem, z którym odbywa się wymiana ludności Słupska (w obu kierunkach) są obszary wiejskie leżące w bliskim sąsiedztwie, w powiatach: bytowskim, lęborskim i słupskim. W ramach przeprowadzonych badań, nie było możliwe pozyskanie rzetelnych informacji na temat przyczyn przenoszenia się do i z miasta. Ze stosunkowo nielicznych wypowiedzi badanych mieszkańców obszaru rewitalizowanego wiemy, że chęć wyprowadzki motywują przede wszystkim poprawą warunków mieszkaniowych (standard mieszkania, jakość najbliższej okolicy, ale również zwiększenie powierzchni mieszkania). Dla wielu najlepszym rozwiązaniem tych problemów jest własny dom z ogrodem, ze względów finansowych zlokalizowany poza miastem (gdzie ceny działek są tańsze). Tego rodzaju aspiracje wzmacnia przekonanie, że posiadanie własnego domu jest oznaką wyższego statusu społecznego niż posiadanie mieszkania.

Kampania skierowana do ludzi młodych, zachęcająca ich do pozostania w Słupsku powinna więc być dwukierunkowa. Z jednej strony powinna pokazywać, że mieszkając w centrum miasta mogą mieć to samo, co w domku pod miastem: ładną, czystą okolicę, bezpieczne miejsca do zabawy dzieci, sąsiedztwo atrakcyjnych terenów zielonych, łatwo dostępne miejsca do rekreacji i wypoczynku. Z drugiej strony należy komunikować dodatkowe korzyści z zamieszkania blisko centrum: niższe koszty utrzymania mieszkania, mniejsze odległości do sklepów, punktów usługowych, pracy, lekarzy, szkół, znajomych (w mieście wszystko jest bliżej). Pociąga to za sobą brak konieczności dojazdów wszędzie samochodem, łatwość przemieszczania się pieszo lub rowerem.

Oczywiście wymaga to przeprowadzenia w mieście zmian skutkujących dopasowaniem jego funkcji do potrzeb i oczekiwań mieszkańców. W tym kontekście warto przyrzeć się bliżej charakterystykom

¹⁴ Na podstawie artykułu Doroty Goyeckiej „Cienie i blaski gentryfikacji”,
<http://www.fpiec.pl/post/2015/04/28/cienieiblastigentryfikacji>.

psychospołecznym pokolenia millenialsów, w ramach którego w miastach kształtuje się nowa klasa społeczna – świadomych, nowych mieszczan.

Millenialsi – Nowi mieszczanie

Millenialisi to osoby urodzone w ostatnich dwóch dekadach XX wieku, które weszły w dorosłość już w nowym tysiącleciu. W Polsce jest ich około 11 mln. Wychowani w podobnym stopniu przez rodziców i szkołę, co przez Internet – są tolerancyjni wobec różnic kulturowych, społecznych, rasowych i mniejszości seksualnych. Mają luźne podejście do nietradycyjnych struktur rodzinnych.

Nowi mieszczanie, którzy w największym stopniu przyczyniają się obecnie do kreowania tkanki miejskiej to przede wszystkim osoby w wieku 25-35 lat (urodzone w latach 1980-1990). W Polsce jest ich 6,3 mln osób (64% zamieszkuje tereny miejskie). Są wykształceni, mobilni, tolerancyjni i otwarci na nowe doświadczenia, aktywni zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Miasto jest dla nich miejscem samorealizacji, dlatego dbają o najbliższe środowisko i starają się żyć zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Wartości istotne dla tej grupy to:

Współdzielenie. Są znacznie mniej przywiązani do idei własności, niż ich rodzice – 35% z nich woli płacić za korzystanie z dóbr wtedy, gdy są im potrzebne niż kupować je na własność. Chętnie wynajmują też swoje zasoby, gdy nie są przez nich używane. Korzystają z takich usług jak: coworking, rowery miejskie i carsharing, Uber i BlaBlaCar, AirBnB i Booking, Spotify i Netflix.

Przeżywanie, doświadczenie. Mniejszą wartość ma dla nich bywanie, pokazywanie się w modnych miejscach, wakacje all inclusive. Częściej wybierają podróże z plecakiem, udział w festiwalach, biegi w maratonach. Chcą jak najwięcej doświadczyć. Towarzyszy temu hasło YOLO (you only live once). Są dynamiczni, nie lubią nudy i monotonii.

Bycie w grupie, współdziałanie. Dla 92% z nich najważniejsi są przyjaciele i znajomi, to rodzina z wyboru. Często działają kolektywnie, wspólnie jedzą, bawią się odpoczywają – 34% z nich czas wolny spędza z przyjaciółmi w barach, restauracjach, kawiarniach i klubach.

Indywidualność, bycie poza systemem. Niechętnie automatycznie powielają sposoby funkcjonowania i opinie starszych. Chcą samodzielnie decydować o sobie, żyć według własnych zasad, stawiając na kreatywność i pomysłowość. Cenią sobie produkty, wydarzenia i inicjatywy dopasowujące się do ich potrzeb, podkreślające indywidualność. Wartością staje się lokalność marek i produktów. Część z nich to świadomi konsumenci, którzy dużą wagę przywiązują do jakości (produktu, opakowania, warunków pracy) a nie tylko ceny.

Aktywność fizyczna – jedna czwarta przynajmniej raz w tygodniu uprawia sport. Starają się być aktywni na co dzień i często wybierają formy ruchu łatwo dostępne w mieście i jego bliskich okolicach – biegają, jeżdżą na rowerze, uprawiają jogę lub parkrun.

Muzyka jest integralną częścią ich życia. Słuchają jej w pracy, podróżując, podczas uprawiania sportu, w czasie wolnym (34% spędza czas wolny słuchając muzyki lub chodząc na koncerty).

Internet jest dla nich równoprawną częścią rzeczywistości. Z jednej strony to łatwo dostępne źródło wiedzy na każdy temat. Z drugiej – miejsce nawiązywania, kreowania i podtrzymywania relacji – równie istotne jak świat realny¹⁵.

W kontekście opisanych wyżej zjawisk i procesów, istotnym elementem rewitalizacji miasta powinno być wzmocnienie jego wspólnotowości. A więc patrzeć na miasto, jak na „demokratyczną wspólnotę ludzi, którzy razem decydują o swoim losie” a nie, jak na przestrzeń, obszar zurbanizowany.

„Miasto jest w poważnym kryzysie, ponieważ przestało być demokratyczną wspólnotą ludzi, którzy razem decydują o własnym losie. Podmiotowość miasta, jego możliwość bycia siłą sprawczą jest bardzo słaba.”¹⁶

„Inteligentne miasto używa tego, co ma, w kreatywny, inteligentny sposób dla dobra swoich mieszkańców.”¹⁷

¹⁵ Na podstawie raportu „Nowi mieszkańie. Raport trendowy”, F5, www.fpiec.pl/nowi_mieszczenie_f5_analytics.pdf.

¹⁶ dr Krzysztof Nawratek, teoretyk miasta w rozmowie z Natalią Hatałską, w: „Biblioteka wizerunku miasta. Cześć 8. Smart City”, AMS, <http://infuture.institute/raporty/raport-smart-cities/>.

¹⁷ Tamże.

Aneks tabelaryczny

Tabela 4. Liczba i struktura wiekowa mieszkańców Słupska, współczynnik obciążenia demograficznego i współczynnik feminizacji w latach 2016-2050

rok	liczba mieszkańców Słupska				współczynnik obciążenia demograficznego	współczynnik feminizacji
	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym		
2016	92 116	6 945	27 674	14 099	60	112
2017	91 483	6 875	27 082	14 443	62	112
2018	90 847	6 802	26 454	14 823	64	112
2019	90 203	6 767	25 838	15 149	67	112
2020	89 551	6 724	25 210	15 490	69	113
2021	88 888	6 652	24 771	15 666	71	113
2022	88 214	6 586	24 346	15 816	73	113
2023	87 527	6 525	23 908	15 968	75	113
2024	86 826	6 412	23 581	16 053	76	113
2025	86 112	6 296	23 249	16 140	78	113
2026	85 384	6 147	22 964	16 206	78	113
2027	84 643	6 007	22 723	16 212	79	113
2028	83 889	5 877	22 444	16 239	79	113
2029	83 122	5 758	22 202	16 210	80	113
2030	82 342	5 641	21 913	16 218	80	113
2031	81 547	5 549	21 622	16 193	81	114

rok	liczba mieszkańców Słupska				współczynnik obciążenia demograficznego	współczynnik feminizacji
	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym		
2032	80 738	5 456	21 294	16 195	81	114
2033	79 916	5 366	20 974	16 177	82	114
2034	79 082	5 281	20 591	16 207	83	114
2035	78 239	5 199	20 204	16 230	83	114
2036	77 383	5 113	19 780	16 284	85	114
2037	76 518	5 030	19 334	16 349	86	114
2038	75 645	4 947	18 904	16 391	87	114
2039	74 765	4 868	18 494	16 401	88	114
2040	73 881	4 797	18 013	16 468	90	114
2041	72 994	4 729	17 564	16 495	92	113
2042	72 104	4 666	17 140	16 487	94	113
2043	71 213	4 605	16 656	16 533	96	113
2044	70 324	4 551	16 140	16 603	99	113
2045	69 437	4 499	15 667	16 627	102	113
2046	68 554	4 446	15 204	16 643	105	112
2047	67 676	4 397	14 822	16 576	107	112
2048	66 805	4 346	14 439	16 516	110	112
2049	65 942	4 296	14 078	16 438	113	112
2050	65 088	4 249	13 744	16 336	116	112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Tabela 5. Ruch naturalny i migracje w Słupsku w latach 2016-2050

rok	ruch naturalny			migracje		
	współczynnik urodzeń	współczynnik zgonów	przyrost naturalny	zameldowania	wymeldowania	saldo migracji
2016	8,9	11,13	-2,3	834	1185	-3,8
2017	7,7	10,5	-2,8	859	1 236	-4,1
2018	7,7	10,7	-2,9	852	1 222	-4,1
2019	7,7	10,8	-3,1	844	1 208	-4,0
2020	7,7	11,0	-3,3	836	1 195	-4,0
2021	7,6	11,1	-3,5	828	1 178	-3,9
2022	7,5	11,2	-3,7	818	1 162	-3,9
2023	7,4	11,4	-4,0	808	1 145	-3,9
2024	7,2	11,5	-4,3	799	1 129	-3,8
2025	7,1	11,7	-4,5	790	1 113	-3,8
2026	7,0	11,8	-4,8	783	1 100	-3,7
2027	6,9	12,0	-5,1	776	1 088	-3,7
2028	6,8	12,1	-5,4	770	1 075	-3,6
2029	6,7	12,3	-5,6	764	1 063	-3,6
2030	6,6	12,6	-5,9	757	1 050	-3,6
2031	6,6	12,8	-6,2	755	1 044	-3,5

rok	ruch naturalny			migracje		
	współczynnik urodzeń	współczynnik zgonów	przyrost naturalny	zameldowania	wymeldowania	saldo migracji
2032	6,6	13,0	-6,5	752	1 038	-3,5
2033	6,5	13,3	-6,8	749	1 031	-3,5
2034	6,5	13,6	-7,0	747	1 024	-3,5
2035	6,5	13,8	-7,3	744	1 018	-3,5
2036	6,6	14,1	-7,5	744	1 017	-3,5
2037	6,6	14,3	-7,7	743	1 017	-3,6
2038	6,6	14,5	-7,9	743	1 017	-3,6
2039	6,7	14,8	-8,1	742	1 017	-3,7
2040	6,7	14,9	-8,2	741	1 017	-3,7
2041	6,7	15,1	-8,4	741	1 016	-3,8
2042	6,8	15,3	-8,5	739	1 016	-3,8
2043	6,8	15,4	-8,6	739	1 016	-3,9
2044	6,8	15,5	-8,7	738	1 016	-4,0
2045	6,8	15,6	-8,8	738	1 016	-4,0
2046	6,8	15,6	-8,8	738	1 016	-4,1
2047	6,8	15,6	-8,9	738	1 016	-4,1
2048	6,7	15,6	-8,9	738	1 016	-4,2
2049	6,7	15,6	-8,9	738	1 016	-4,2
2050	6,7	15,5	-8,8	738	1 016	-4,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Tabela 6. Liczba i struktura gospodarstw domowych w Słupsku w latach 2016-20150

rok	udział gospodarstw domowych					liczba gospodarstw domowych ogółem
	1-osobowych	2-osobowych	3-osobowych	4-osobowych	5- i więcej osobowych	
2016	27,5%	31,2%	21,8%	13,6%	5,9%	39 388
2017	27,9%	31,2%	21,6%	13,5%	5,8%	39 564
2018	28,4%	31,1%	21,5%	13,3%	5,7%	39 756
2019	28,9%	31,1%	21,3%	13,2%	5,5%	39 950
2020	29,4%	31,0%	21,2%	13,0%	5,4%	40 139
2021	29,9%	31,0%	21,0%	12,9%	5,2%	40 314
2022	30,3%	31,0%	20,9%	12,7%	5,1%	40 472
2023	30,8%	31,0%	20,7%	12,6%	5,0%	40 617
2024	31,2%	31,0%	20,6%	12,4%	4,9%	40 767
2025	31,6%	31,1%	20,4%	12,2%	4,7%	40 918
2026	32,0%	31,2%	20,2%	12,0%	4,6%	41 101
2027	32,4%	31,3%	20,0%	11,8%	4,5%	41 264
2028	32,8%	31,4%	19,9%	11,6%	4,4%	41 359
2029	33,0%	31,5%	19,8%	11,4%	4,3%	41 393
2030	33,2%	31,6%	19,7%	11,3%	4,2%	41 379
2031	33,2%	31,7%	19,7%	11,3%	4,2%	41 269

rok	udział gospodarstw domowych					liczba gospodarstw domowych ogółem
	1-osobowych	2-osobowych	3-osobowych	4-osobowych	5- i więcej osobowych	
2032	33,2%	31,7%	19,6%	11,2%	4,2%	41 113
2033	33,1%	31,8%	19,7%	11,2%	4,2%	40 913
2034	33,0%	31,9%	19,7%	11,3%	4,2%	40 669
2035	32,8%	31,9%	19,8%	11,3%	4,3%	40 390
2036	32,5%	32,0%	19,9%	11,4%	4,3%	40 090
2037	32,2%	32,1%	19,9%	11,4%	4,4%	39 775
2038	31,9%	32,1%	20,0%	11,5%	4,4%	39 439
2039	31,6%	32,2%	20,2%	11,6%	4,5%	39 104
2040	31,3%	32,2%	20,2%	11,6%	4,5%	38 788
2041	31,1%	32,3%	20,3%	11,7%	4,6%	38 499
2042	31,0%	32,3%	20,4%	11,8%	4,6%	38 234
2043	30,9%	32,3%	20,4%	11,8%	4,6%	38 010
2044	30,9%	32,3%	20,4%	11,8%	4,6%	37 808
2045	30,9%	32,3%	20,4%	11,8%	4,6%	37 622
2046	30,9%	32,3%	20,4%	11,8%	4,6%	37 446
2047	31,0%	32,2%	20,4%	11,8%	4,6%	37 281
2048	31,0%	32,2%	20,4%	11,8%	4,6%	37 127
2049	31,2%	32,2%	20,4%	11,7%	4,6%	36 986
2050	31,3%	32,1%	20,3%	11,7%	4,6%	36 873

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; Inny Format Sp. z o.o.; maj 2017 r.

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Słupska w latach 1994-2050 _____	- 11 -
Wykres 2. Dynamika zmian liczby mieszkańców Słupska w latach 1995-2050 na tle województw pomorskiego i zachodniopomorskiego oraz Polski _____	- 12 -
Wykres 3. Struktura ludności Słupska w 2016 roku – piramida wieku _____	- 16 -
Wykres 4. Liczba i udział w populacji mieszkańców Słupska osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2016-2050 _____	- 18 -
Wykres 5. Struktura ludności Słupska w latach 2016, 2025, 2035 i 2045 _____	- 19 -
Wykres 6. Współczynnik obciążenia demograficznego dla Słupska w latach 2016-2050 _____	- 21 -
Wykres 7. Współczynnik feminizacji dla Słupska w latach 2016-2050 _____	- 22 -
Wykres 8. Saldo migracji i przyrost naturalny dla Słupska w latach 2002-2050 _____	- 23 -
Wykres 9. Przyrost naturalny w Słupsku w latach 2002-2050 na tle województw pomorskiego i zachodniopomorskiego _____	- 25 -
Wykres 10. Współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów i przyrost naturalny dla Słupska w latach 2002-2050 _____	- 27 -
Wykres 11. Liczba zameldowań, wymeldowań oraz saldo migracji dla Słupska w latach 2002-2050-	27 -
Wykres 12. Struktura migracji do i ze Słupska ze względu na typ miejscowości _____	- 29 -
Wykres 13. Kierunki geograficzne migracji wewnętrznych na pobyt stały do i z podregionu słupskiego -	30 -
Wykres 14. Liczby osób wyprowadzających się ze Słupska na wieś oraz wprowadzających się do Kobylnicy i gminy wiejskiej Słupsk z miast w latach 1995-2015 _____	- 31 -
Wykres 15. Zmiany w miejscu zamieszkania, które mogłyby skłonić mieszkańców do pozostania -	34 -
Wykres 16. Miejsca, z których mieszkańcy obszaru rewitalizowanego przenieśli się pod aktualny adres oraz miejsca, gdzie chcieliby zamieszkać _____	- 35 -
Wykres 17. Liczba i udział w całości populacji mieszkańców Słupska w wieku przedprodukcyjnym w latach 2016-2050 _____	- 38 -
Wykres 18. Liczba i udział w całości populacji mieszkańców Słupska w wieku produkcyjnym w latach 2016-2050 _____	- 40 -
Wykres 19. Liczba i udział w całości populacji mieszkańców Słupska w wieku poprodukcyjnym w latach 2016-2050 _____	- 41 -

Spis tabel

Tabela 1. Prognozy liczby i udziału w całości mieszkańców Słupska poszczególnych podgrup dzieci i młodzieży _____ - 39 -

Tabela 2. Prognozy liczby i udziału w całości mieszkańców Słupska osób w wieku mobilnym i niemobilnym _ - 40 -

Tabela 3. Prognozy liczby i udziału w całości mieszkańców Słupska młodszych i starszych seniorów ____ - 42 -

Tabela 4. Liczba i struktura wiekowa mieszkańców Słupska, współczynnik obciążenia demograficznego i współczynnik feminizacji w latach 2016-2050 _____ - 55 -

Tabela 5. Ruch naturalny i migracje w Słupsku w latach 2016-2050 _____ - 57 -

Tabela 6. Liczba i struktura gospodarstw domowych w Słupsku w latach 2016-20150 _____ - 59 -

INNY FORMAT SP. Z O.O.

UL. KAPRÓW 3A/14 / 80-316 GDAŃSK

WWW.INNYFORMAT.PL / IF@INNYFORMAT.PL

PrePost CONSULTING SP. Z O.O.

AL. GRUNWALDZKA 472A / 80-309 GDAŃSK

WWW.PREPOST.PL / BIURO@PREPOST.PL

CENTRUM INICJATYW OBYWATELSKICH

UL. SIENKIEWICZA 19 / 76-200 SŁUPSK

WWW.CIO.SLUPSK.PL / CIO@CIO.SLUPSK.PL

CENTRUM
INICJATYW
OBYWATELSKICH
SŁUPSK